

MRF 2025C.2

Bachelorprojekt: Offentlighedens adgang og eksklusive færdselsrettigheder på private veje og stier

Af stud.jur. Rasmus Skovbo Carlsen

Forord af Peter Pagh

Denne studenterafhandling omhandler det komplicerede samspil mellem private eksklusive færdselsrettigheder og offentlighedens adgang efter privatvejsloven, naturbeskyttelsesloven og mark- og vejfredsloven.

Afhandlingen indeholder en gennemgang af hver af de forskellige regimer med fyldig reference til teori og praksis. Dette danner grundlag for den centrale analyse om samspillet mellem de forskellige regelgrundlag.

Grundlæggende er spørgsmålene, om en eksklusiv færdselsret over en sti eller vej beliggende på privat ejendom giver offentligheden adgang uanset eksklusiviteten af færdselsretten, og hvilken betydning dette har for, om grundejeren kan nedlægge stien eller vejen, herunder muligheden for frihedshævd i forhold til de offentligretlige ordninger efter naturbeskyttelsesloven og privatvejsloven.

Som afhandlingen belyser, er problemet overordnet, at svarene er forskellige, alt afhængig af om forholdet ansues tingsretligt, efter naturbeskyttelseslovens regler om offentlig adgang eller efter privatvejsloven, og at der ikke med vedtagelsen af regler om offentlighedens adgang til private veje og private fællesveje er taget stilling til samspillet mellem reglerne indbyrdes og med servitutretten, hvorfor de forskellige lovregulerede og ulovregulerede ordninger skal iagttages sideløbende. Konsekvensen er bl.a., at når kommunen træffer afgørelse efter privatvejsloven om nedlæggelse af en privat fællesvej beliggende i landzone, vil vejen ikke kunne nedlægges uden en forudgående anmeldelse og stiltiende tilladelse fra samme kommune efter naturbeskyttelseslovens § 26 a. Tilsvarende vil et (evt. stiltiende) kommunalt samtykke til nedlæggelse af en privat fællesvej ikke være tilstrækkeligt til, at ejeren kan nedlægge vejen, hvis vejberettigede modsætter sig en nedlæggelse, da kommunen i så fald skal træffe afgørelse efter privatvejsloven.

Afhandlingens analyser og dens mange referencer kan anbefales til kommunale sagsbehandlere og advokater, der befatter sig med private fællesveje og/eller offentlighedens adgang.

Bachelorprojekt: Offentlighedens adgang og eksklusive færdselsrettigheder på private veje og stier

Fagområde: Fast ejendom - regulering, forurening & køb

Navn

Rasmus Skovbo Carlsen

Individuel vejleder: Peter Pagh

Afleveringsdato: 08. maj 2025

Abstract

This bachelor thesis seeks to investigate the legal structure between private ‘rights of way’¹ on private roads and tracks, and the public law regulating the public’s access to these private pathways. The overall purpose is to clarify whether a private right of way in some cases can permit the public access, due to the narrow connection between private and public regulation in the Danish road administration. In this regard the thesis is on one hand explaining these private rights of way founded on respectively prescription² and easements, and on the other hand explaining the public law of road classification, public access rules and rules regulating the landowner’s opportunity to close his roads and tracks.

Throughout the thesis the legal dogmatic method is applied to gain information about each of the mentioned subtopics, primarily by reading a row of different legal literature and jurisprudence, as well as for analyzing and holding these sources together, with the pursuit of trying to determine the current legal relationship between the relevant private and public regulations.

The overall outcome of these investigations is that private rights of way do not in any case (in itself) permit the public to access private roads or tracks. However, it is concluded that section 17 under the Danish Act on Restrictions in Access to Private Fields and Roads³, combined with section 26 under the Danish Protection of Nature Act⁴, do so. Despite this, private rights of way do have an indirect influence on the public’s access possibilities, because these rights under certain conditions can affect the landowner’s opportunity to close roads and tracks and thereby his opportunity to cut off public access.

This is concluded by the fact that certain rights of way called ‘road-rights’⁵ - which has a specific legal definition - entails that the road or track must be classified as ‘common’ and therefore covered by the authority consent requirement, that follows from section 12 and 71 under the Danish Private Common Roads act⁶. In other words, when these private road-rights are imposed on private roads or tracks, the rights will on behalf of the classification activate the consent requirement in the mentioned public law and thereby affect the landowner’s possibility to close roads and tracks.

¹ Dansk oversættelse: Færdselsrettigheder, jf. ordbogen.com

² Dansk oversættelse: Hævd, jf. Sandro Nielsen (1993), *Engelsk-dansk juridisk basisordbog*, 1. udgave, s. 95.

³ Dansk oversættelse: Mark- og vejfredsloven

⁴ Dansk oversættelse: Naturbeskyttelsesloven

⁵ Dansk oversættelse: Vejrettigheder. Min egen oversættelse. Ordbogen.com skelner ikke mellem færdsels- og vejrettigheder

⁶ Dansk oversættelse: Privatvejsloven

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT	3
1. INTRODUKTION	6
1.1 Indledning	6
1.2 Problemformulering	7
1.3 Metode	7
1.4 Afgrænsning	7
1.5 Oversigt	8
2. DET PRIVATRETTLIGE FÆRDELSGRUNDLAG	9
2.1 Hævdsinstituttet - Færdselshævd	9
2.2 Servitutret - Færdselsservitutter	11
2.3 Tinglysning af færdselshævd og -servitutter	12
3. DE OFFENTLIGRETLIGE REGLER OM VEJE OG STIER	14
3.1 Vejlovens og privatvejslovens klassificering af veje og stier	14
3.1.1 Almene veje	14
3.1.2 Offentlige veje og stier	15
3.1.3 Private fællesveje og -stier	15
3.1.4 Vejret	16
3.1.5 Private veje og stier	19
3.2 Regler for offentlighedens adgang til veje og stier	20
3.2.1 Adgang til offentlige veje og stier	20
3.2.2 Adgang til private (fælles) veje og (fælles) stier	21
3.3 Regler for nedlæggelse af private (fælles) veje og (fælles) stier	25
3.3.1 Nedlæggelsesbegrebet	25

3.3.2	Nedlæggelse efter privatvejsloven	26
3.3.3	Nedlæggelse efter naturbeskyttelsesloven	28
3.3.4	Frihedshævd – nedlæggelse?	31
4.	SAMMENSPILLET MELLEM DET PRIVAT- OG OFFENTLIGRETLIGE	33
4.1	Hvad er en vejret og hvorfor er den afgørende for klassifikationen?	34
4.1.1	Vejret – en særlig form for rådighedsservitut?	36
4.2	Hvad er (en beslutning om) nedlæggelse og hvad er blot en retlig forandring?.....	37
4.2.1	Frihedshævd og statusændring.....	38
4.2.2	Ejerskifte og statusændring.....	41
5.	AFRUNDING OG KONKLUSION	43
6.	REFERENCER.....	45
6.1	Litteratur	45
6.2	Love, bekendtgørelser, cirkulærer mv.....	46
6.3	Forarbejder (lovforslag, udvalgsbetænkninger mv.).....	46
6.4	Domme, afgørelser, kendelser mv.	46
6.5	Karnovs noter	47

1. Introduktion

1.1 Indledning

Denne bachelorrapport handler om offentlighedens adgang til færdsel over privat ejendom, henholdsvis privatretlige eksklusive færdselsrettigheder på fremmed grund, stiftet ved hævd eller servitut.

Udgangspunktet i dansk ret for offentlighedens adgang til privat ejendom, finder man i mark- og vejfredslovens § 17, der fastsætter et generelt adgangsforbud på fremmed ejendom, medmindre færdslen er tilladt af grundejeren, eller i øvrigt hviler på et privat- eller offentligretligt grundlag.

Det er imidlertid forholdet mellem det privat- og offentligretlige grundlag, der sættes fokus på i denne rapport. Navnlig berører rapporten et snævert, men i praksis relevant retligt område, hvor der er usikkerhed om retsstillingen, bl.a. fordi det er uklart om privatretlige eksklusive færdselsrettigheder over fremmed ejendom, kan siges at give offentligheden adgang til privatejede veje og stier, i lyset af de offentligretlige forskrifter.

Med privatretlige færdselsrettigheder, refereres der til en begrænset eksklusiv ret over anden mands ejendom, hvorved en bestemt afgrænset personkreds har ret til at færdes på en nærmere fastsat måde. Denne færdselsret kan enten hvile på færdsels- eller servituthævd, eller på privatretlig aftale, der i givet fald må tinglyses som servitut, for at opnå ekstinktionsbeskyttelse mod godtroende erhververe af den tjenende ejendom.

Med offentligretlige forskrifter, refereres der primært til de bestemmelser i mark- og vejfredsloven, naturbeskyttelsesloven og privatvejsloven der hver for sig og samlet set regulerer ejers råden over ejendommen, samt offentlighedens adgang til og på private veje og stier.

Den interessante og uafklarede problemstillingen er dermed, om den privatretlige eksklusive færdselsret, som etableres på grundlag af hævd eller servitut, også giver offentligheden ret til færdsel efter henholdsvis mark- og vejfredsloven, privatvejsloven og naturbeskyttelsesloven, samt om dette har betydning for ejerens mulighed for at nedlægge den privatejede vej eller sti, hvorpå færdslen foregår.

På den baggrund har rapporten til formål at belyse, diskutere og analysere retsstillingen i tilfælde hvor grundejere ønsker at nedlægge veje eller stier, som ikke blot tjener den hævd- eller servitutberettigede, men tillige anvendes af en ubestemt kreds af befolkningen i almindelighed, hvilket derfor også omfatter betingelserne for at nedlægge den privatretlige eksklusive færdselsret.

1.2 Problemformulering

Hvad er retstillingen, når en privat vej eller sti som udgangspunkt og oprindeligt alene hviler på en privatretlig stiftet færdselsret, i forhold til hævds- og servitutindretninger, når denne privatretlige regulering må anskues i samspil med de offentligretlige forskrifter, herunder mark- og vejfredsloven, privatvejsloven og naturbeskyttelsesloven, som regulerer offentlighedens adgang?

I hvilket omfang og under hvilke forudsætninger kan en grundejer nedlægge private veje og stier, hvorpå der hviler eksklusive privatretlige færdselsrettigheder, og hvilken retlig betydning skal det tillægges at vejen eller stien de facto (tillige) tjener offentlig færdsel?

1.3 Metode

Hjørnestenen i udarbejdelsen af nærværende rapport er i hovedsagen den retsdogmatiske metode, der igennem hele rapporten anvendes til at analysere retskilder og juridisk litteratur, med henblik på at tilvejebringe et indblik i gældende ret på privatvejsadministrationens retsområde. I denne henseende inddrages en længere række litterære værker, herunder lovkommentarer, miljø-, plan- og forvaltningsretlige fremstillinger, samt juridiske artikler. Derudover bygger rapporten på domsanalyser, eksempelvis en minutiøs gennemgang af U.2017.1851.H, samt en generel analyse og inddragelse af nyere og ældre praksis, fra domstolene såvel som fra forvaltningsmyndighederne.

1.4 Afgrænsning

Som nævnt i indledningen, befinder den sig for opgaven centrale problemstilling i et kompleks sammenspil mellem privat- og offentligretlig regulering, hvorfor det må erindres at mange af reglernes omfattende detaljer og nuancer ligger langt udenfor nærværende rapports indholdsmæssige grænser. I det følgende vil jeg knytte et par korte bemærkninger til nogle af de afgrænsningsmæssige overvejelser, som ligger til grund for rapporten.

For det første har jeg valgt ikke at gå i dybden med sondringen mellem privatvejslovens by- og landregler, om end mit fokus primært retter sig mod landzonen og 'det åbne land' i naturbeskyttelseslovens forstand. For det andet inddrages de særlige regler om private fællesveje optaget som offentlige stier ikke, ligesom vejklassen almene veje og stier alene behandles perifert. For det tredje behandles reglerne om klassifikation, adgang og nedlæggelse af hhv. veje og stier under ét, da reguleringen som oftest gælder ensartet for disse færdselsbaner.

For det fjerde omhandler reglerne om 'færdsel' primært færdselsformerne til fods og på cykel, mens eksempelvis ridning og færdsel med motoriserede køretøjer alene inddrages overfladisk. For det femte ses der helt bort fra færdselsregulering ved fredninger, Natura 2000 og lokalplaner. For det sjette berører rapporten alene de mest centrale relevante procedure- og forvaltningsmæssige regler.

1.5 Oversigt

Rapporten er opbygget således, at kapitel 2 er inddelt i tre afsnit, der omhandler det privatretlige færdselsgrundlag, bestående af hhv. hævdsinstituttet og servitutret, samt betragtninger om ekstinktionsbeskyttelse. Kapitel 3 er inddelt i tre hovedafsnit, som tilsammen overflyver og delvist diskuterer den offentligretlige regulering af hhv. vejklassifikation, adgangsregler, samt nedlæggelse af veje og stier. I kapitel 4, som er inddelt i 2 hovedafsnit, inddrages der en række dybdegående analytiske betragtninger om vejrettigheder og nedlæggelsesbegrebet, som i kapitel 5 rundes af med en opsummering og konklusion.

2. Det privatretlige færdselsgrundlag

2.1 Hævdsinstituttet - Færdselshævd

De nugældende regler om hævd har dybe rødder helt tilbage til romerrettens *Corpus iurus civilis*⁷ og hviler delvist stadig den dag i dag, på den romerskinspirerede⁸ Danske Lov, hhv. DL 5.5.1 og DL 5.5.2. Danske lov berører dog kun såkaldt *ordinær hævd*, mens *alderstidshævd* er udviklet gennem de danske domstoles retsanvendende virke.

Kort fortalt er hævd et retligt begreb for, at en person eller en nærmere bestemt afgrænset gruppe, ved uretmæssig og længerevarende råden over anden mands ejendom, opnår hel eller delvis ejendomsret herover eller en begrænset ret herpå. Nærværende rapport beskæftiger sig navnlig med den sidstnævnte rettighedstype, da en færdselsret kan siges at være en *brugsret* og dermed en *begrænset ret* over fast ejendom, som i praksis antages at være ejendomsretligt beskyttet under grundlovens § 73⁹.

En hævdvunden færdselsret kan overordnet set stiftes på to forskellige måder, enten ved *synbar*, uretmæssigt og kontinuerlig færdsel på eller over anden mands jord i 20 år, såkaldt ordinær hævd, eller ved *ikke-synbar*, uretmæssig og kontinuerlig færdsel på samme, i mindst 40-50 år, såkaldt alderstidshævd¹⁰.

Om færdslen (råden) er synbar eller ikke-synbar afhænger af, om det kan ligges til grund, at ejeren af grunden, hvorpå færdslen foregår, er bekendt eller burde være bekendt med den pågældende færdsel. At færdslen skal være uretmæssig, betyder at der ikke kan vindes hævd, hvis det kan dokumenteres, at færdslen ved aftale er tilladt af grundejeren. Færdslen må dog ikke være *for* uretmæssig og såkaldt *snighævd* kan ikke statuere hævdserhvervelse, f.eks. hvis den hævdende aktivt sikrer sig, at grundejeren ikke bemærker færdslen, ved at liste sig over ejendommen i nattetimerne¹¹.

⁷En romersk lovsamling der kan oversættes til *korpusset af den private ret*, som blev udstedt af kejser Justian i ca. 520-530 e.Kr., jf. Morten Kjær og Helle Vogt (2024), *En dansk retshistorie*, 2. udgave, side 42 og 48.

⁸ Morten Kjær og Helle Vogt (2024), *En dansk retshistorie*, 2. udgave, side 48.

⁹ UfR U.2017B.287, Peter Pagh, *Ophævelse af servitutter og erstatningsfri regulering*.

¹⁰ Alderstidshævd er desuden betinget af, at ingen ældre i lokalbefolkningen kan afkræfte den hævdeendes påstand om sin færdsel (råden), jf. Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 813. Se endvidere UfR U.1989B.67, Søren Nørgaard Gerdes og Michael Serup, *Nogle betingelser for alderstidshævd*, der bl.a. behandler det såkaldte 'dobbelte bevistema' i forbindelse med ikke-synbare servitutindretninger og alderstidshævd.

¹¹ Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 818 og 822.

Ligeledes kan der ikke vindes hævde i strid med offentligretlige forskrifter, som f.eks. illustreres ved dommen U.2002.297/2.H, hvorved ejeren af en naboejendom til en statsskov havde vundet hævde på færdsel til fods og på cykel igennem et skovdige, men derimod ikke til færdsel med motoriserede køretøjer, da denne råden var i strid med offentligretlige forskrifter, der siden 1918 havde forbudt at færdes med motorkøretøjer i statsskove, uden særlig tilladelse ¹².

Hvis man skal illustrere et for rapporten interessant typeeksempel på erhvervelse af færdselshævde, kan man forestille sig to ejendomme (sommerhus A og B), der ligger på hhv. 1. og 2. række ned til stranden, der bliver opført samtidig og som de eneste ejendomme i nærområdet. Har ejeren af ejendom A, som er placeret nærmest stranden, tolereret, uden at tilkendegive et (dokumenterbart) udsagn om en egentlig tilladelse til, at ejeren af ejendom B færdes frem og tilbage til stranden i over 20 år, vil der som udgangspunkt være grundlag for færdselshævde, iht. DL 5.5.1. Hævdgrundlaget vil dog naturligvis bero på en konkret vurdering af, om de førnævnte hævdsbetingelser er opfyldt og om den hævde kan løfte bevisbyrden.

Bygger man videre på hævdseksemplet, kan den for rapporten centrale problemstilling tillige illustreres. Hvis man forestiller sig, at området udstykkes yderligere og der bygges flere sommerhuse, f.eks. C, D og E, som alle bliver bygget på 2. række og at ejerne af disse nye sommerhuse ligeledes finder vej ned til stranden over ejendommen A, vil ejerne af disse ejendomme desuden kunne vinde hævde, hvis ejeren af ejendom A ikke griber ind, og hvis hævdsbetingelserne i øvrigt er opfyldt. Rapportens centrale problemstillingen bringes herefter i spil, hvis man videre forestiller sig, at området fortsat bliver udstykket, og at den hidtidige færdsel nedover ejendommen A *de facto* har etableret en tydelig og farbar sti (eller vej), som over tid anvendes af en *ubestemt kreds* af lokalbefolkningen. Ejendommen A bliver nu solgt og den nye erhverver vil ikke tolerere færdslen, men bliver qua hævdsindsigelser fra ejerne af ejendommen B, C, D og E, tvunget til ved dom at respektere færdselsretten for disse, da de hver især kan dokumentere en individualiseret og særlig interesse i færdslen. Det er nu at hjørnестenen i rapporten for alvor viser sig, for hvad er retstillingen da for de øvrige beboere i lokalbefolkningen, når det både i teori og i praksis er lagt til grund, at offentligheden som sådan ikke kan vinde hævde¹³?

¹² Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 825-827.

¹³ Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 825-827. Samme opfattelse følger endvidere af Lars Ramhøj (2016), *Private fællesveje*, 2. udgave, s. 32. Veit Koester nævner dog modsat et par eksempler på mulig 'allemandshævde' i sine kommentarer til naturbeskyttelsesloven, jf. Veit Koester (2009), *Naturbeskyttelsesloven med kommentarer*, 1. udgave, s. 557.

2.2 Servitutret - Færdselsservitutter

En færdselsservitut kan i nogle tilfælde siges at bygge ovenpå færdselshævden, da en servitut typisk vil være det retlige resultat af en vunden hævds sag ved domstolene, da hævdsdommen tvangsmæssigt kan tinglyses servitutstiftende på den tjenende ejendom, iht. tinglysningslovens¹⁴ § 12, stk. 2. En færdselsservitut kan dog også blot være et resultat af, at ejeren af den tjenende ejendom frivilligt har accepteret den vundne hævde, og derefter lader en færdselsdeklaration tinglyse på sin ejendom. En servitutret, der stiftes på baggrund af en hævds erhvervelse, benævnes typisk som *servituthævde*¹⁵.

I andre tilfælde er færdselsservitutter et resultat af en almindelig privatretlig aftale, frivilligt indgået mellem ejeren af den *tjenende ejendom* og den eller de som er servitutberettigede i henhold til servitutten. En sådan aftale kan være tilvejebragt med et gensidigt aftaleindhold, hvorved den begrænsede rådighed over ejendommen (såsom færdselsretten) overlades mod betaling eller lign., men aftalen kan ligeså vel være et ensidigt gaveløfte¹⁶, som udgangspunkt alene begrænset af aftalerettens ugyldighedslære¹⁷.

En servitut adskiller sig dog grundlæggende fra andre aftaler, idét indholdet må have til hensigt ikke kun at forpligte den på aftaletidspunktet værende ejer af den tjenende ejendom, men derimod 'den til enhver tid værende ejer' og er således uopsigelig for den forpligtigede¹⁸. I forlængelse heraf vil der som minimum være én - hvis der er flere - af de (materielt) servitutberettigede, der tillige er påtaleberettigede, og dermed besidder kompetencen til at håndhæve den i servitutten hjemlede ret, gennem et civilt søgsmål ved domstolene¹⁹. I tilfælde hvor den påtaleberettigede ikke er en konkret fysisk eller juridisk person, men derimod 'den til enhver tid værende ejer' af en bestemt fast ejendom (f.eks. naboejendommen), vil denne ejendom iht. servitutten være den *herskende ejendom*²⁰.

¹⁴ Lovbekendtgørelse 2014-09-30 nr. 1075 om tinglysning, herefter benævnt med forkortelsen TL.

¹⁵ Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 207.

¹⁶ Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 188.

¹⁷ Noget andet er, at tinglysningsloven fastsætter en række indholdsmæssige krav til servitutten, såfremt man ønsker denne tinglyst. Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 194-196.

¹⁸ Der er dog modsat ikke noget til hinder for at servitutten f.eks. er tidsbegrænset, således at den automatisk ophører, jf. Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 249. og s. 185-186, fodnote 6.

¹⁹ I nogen tilfælde kan der være en eller flere (materielt) servitutberettigede, som ikke samtidig er påtaleberettigede, jf. Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 186, fodnote 7.

²⁰ Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 186.

Stiftelse af servitutter ved en privatretlig aftale, kræver i øvrigt typisk forudgående indhentelse af samtykke fra kommunen, iht. planlovens²¹ § 42, stk. 1, hvilket i teorien antages også at gælde for færdselsservitutter, da disse (rådigheds)servitutter kan siges at gribe ind i et forhold der kan reguleres ved lokalplan, jf. § 15, stk. 2, nr. 4 og nr. 10²². Samtykkekravet gælder dog ikke ved servituthævd, da en servitut (f.eks. en færdselsservitut), som er stiftet på baggrund af en hævdserhvervelse, ikke er *pålagt* af den tjenende ejendoms ejer, henset til ordlyden af PL § 42, stk. 1²³.

Således kan en færdselsservitut i privatretligt²⁴ henseende stiftes enten på baggrund af en hævdserhvervelse (servituthævd), eller ved en aftale med et nærmere bestemt indhold, der kan kvalificeres som en egentlig servitut, og som i sidstnævnte tilfælde kræver kommunalt samtykke.

2.3 Tinglysning af færdselshævd og -servitutter

Da både hævd og servitutret er kendetegnet ved at være en (tinglig) ret over fast ejendom²⁵, og dermed er rettigheder der – uanset ejerskifte – som udgangspunkt fortsat hviler på den tjenende ejendom, skal der knyttes et par bemærkninger til ekstinktionsbeskyttelse.

Færdselshævd er en begrænset rettighed over fast ejendom, hvorfor færdselshævd skal tinglyses for at opnå beskyttelse mod tredjemands ekstinktion, være sig såvel senere aftaleerhververe, som retsforfølgende kreditorer, jf. TL § 1, stk. 1. Modsat kan det dog anføres, at hævdsrettigheder generelt ikke i sig selv kræver tinglysning for at fortrænge andre rettigheder over fast ejendom, jf. TL § 26, stk. 3. Denne retsvirkning bliver dog formentlig sjældent sat på spidsen i forbindelse med færdselshævd, da hævdsformen typisk ikke vil være i modstrid med andre rettigheder over fast ejendom (ejerrettigheder, panterrettigheder, brugsrettigheder og andre begrænsede rettigheder).

En utinglyst færdselshævd kan dog ekstingveres af kreditorer og af senere godtroende erhververe, jf. TL § 1, stk. 2, jf. § 5, hvortil det er vigtigt at bemærke, at TL § 5 fastslår at ond tro kræver *grov* uagtsomhed og at vurderingen tager sigte på tinglysningstidspunktet²⁶.

²¹ Lovbekendtgørelse 2024-05-29 nr. 572 om planlægning, herefter benævnt med forkortelsen PL.

²² Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 201.

²³ Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 198.

²⁴ Servitutter kan også af myndighederne pålægges en ejendom med hjemmel i offentligretlige forskrifter, jf. Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 194 og 209-2011.

²⁵ Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 184 (f.s.v. angår servitutret).

²⁶ Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 841.

For hævdrettigheder generelt, gælder der dog den særlige regel, at den godtroende erhverver skal gøre sin ret (og dermed ekstinktionen) gældende overfor den hævde, som udgangspunkt inden 2 år efter tinglysningsstidspunktet, ellers ”... får hævdens også gyldighed mod ham”, jf. TL § 26, stk. 1²⁷. I den forbindelse slækkes kravene til ejeren af den tjenende ejendoms indgriben, da ekstinktionen kan gøres gældende blot ved en udenretlig påmindelse²⁸, hvilket står i kontrast til at afbrydelsen af selve hævdserhvervelsen, som kræver faktisk og effektiv hindring af den uretmæssige råden eller iværksættelse af retlige skridt mod den hævde²⁹.

Som et eksempel på hindring af en færdselsret (dog med motorkøretøjer), kan nævnes dommen U.2018.3301.V, hvorved store sten var anbragt på en markvej, således at ejerne af den herskende ejendom, iht. til en utinglyst hævdvunden vejret, ikke kunne benytte vejen. Landsretten tilsluttede sig byrettens resultat og lagde til grund at de nye erhververe af den tjenende ejendom havde været i god tro iht. TL § 5, samt havde gjort retten gældende inden for 2 år, hvorfor hævdens var ekstingveret iht. TL § 1, stk. 2, jf. § 26, stk. 1.

Servitutter er ligeledes en begrænset rettighed over fast ejendom, hvorfor disse også skal tinglyses for at opnå beskyttelse mod tredjemands ekstinktion, jf. TL § 1, stk. 1³⁰. Således kan en utinglyst servitut, herunder færdselsservitutter, tilsvarende fortrænges af kreditorer og godtroende senere erhververe, jf. TL § 1, stk. 2, jf. § 5. Hertil skal man dog være opmærksom på, at der gælder særlige ekstinktionsregler for visse færdselsservitutter, der kan klassificeres som vejrettigheder, jævnfør nedenfor i afsnit 3.1.4.

En tinglyst servitut er dog ikke ekstinktionsbeskyttet - med undtagelse af tinglyst servituthævd - i tilfælde hvor servitутten er stiftet uden kommunalbestyrelsens samtykke, jf. PL § 42, stk. 1 og henset til betragtningerne herom i afsnit 2.2, da samtykket ifølge litteraturen og fast praksis anses for at være en tinglig gyldighedsbetingelse³¹.

²⁷ Begyndelsestidspunktet der ellers fremgår eksplicit af bestemmelsen, har givet ophav til diskussion i litteraturen og synes endnu ikke afklaret i praksis, jf. Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 843-844, samt Karnov's noter til TL § 26, hhv. nr. 208.

²⁸ Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 842.

²⁹ Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 828.

³⁰ Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 249.

³¹ Noget andet er, at det derimod er uklart, hvorvidt samtykket er en gyldighedsbetingelse *inter partes*, jf. Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 201-205.

3. De offentligretlige regler om veje og stier

3.1 Vejlovens og privatvejslovens klassificering af veje og stier

Fokus ændres nu fra at være et indblik i de rent privatretlige hævds- og servitutindretninger, til at være en overflyvning og delvis diskussion af de offentligretlige forskrifter, som er centrale for opgavens problemstilling.

Kendskab til disse regler er en forudsætning, hvis man agter at forstå det omtalte samspil mellem den private- og offentligretlige regulering. I den forbindelse indeholder vejloven³² og særligt privatvejsloven³³ en række bestemmelser og legaldefinitioner, der tilsammen klassificerer forskellige typer af veje og stier, hvilket spiller en afgørende rolle for hvem, hvordan og i hvilken udstrækning der kan disponeres over disse, hvorfor klassificeringen vil belyses i det følgende.

I dansk ret sondrer man grundlæggende imellem:

1. Almene veje og stier
2. Offentlige veje og stier
3. Private fællesveje og -stier
4. Private veje og stier³⁴

3.1.1 Almene veje

Almene veje og stier er ifølge Lars Ramhøj ”... et færdselsareal, der ikke administreres af staten eller kommunalbestyrelserne i henhold til lov, vedtægt eller deklaration... hvis oprindelse (og dermed adkomst)... ikke kan klarlægges”³⁵. Disse almene veje og stier er åbne for offentlig færdsel, men er i øvrigt fåtallige³⁶ og ikke omfattet af hverken vejloven eller privatvejsloven³⁷, hvorfor der af afgrænsningsmæssige hensyn, ses bort fra disse i rapporten.

³² Lovbekendtgørelse 2024-04-24 nr. 435 om offentlige veje m.v., herefter angivet som VL.

³³ Lovbekendtgørelse 2024-09-17 nr. 1050 om private fællesveje, herefter angivet som PVL

³⁴ Private veje og stier benævnes flere steder som *rent* private veje og stier, navnlig for at understrege opdelingen mellem private fællesveje- og stier og (rent) private veje og stier, således at disse vejklasser ikke uhensigtsmæssigt sammenblandes.

³⁵ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 15. Indholdet i parentes er min egen tilføjelse.

³⁶ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 16.

³⁷ Tidligere udgaver af privatvejsloven omfattede dog almene veje og denne vejklasse er endvidere positivt defineret i f.eks. § 4, i Lovbekendtgørelse 2008-05-22 nr. 433, om private fællesveje.

3.1.2 Offentlige veje og stier

En offentlig vej eller sti er derimod positivt defineret i VL § 3, stk. 1, nr. 2-3 og i PVL § 10, nr. 1-2, vis ordlyd ikke er identiske, men antagelsesvis fastsætter den samme definition. Af PVL fremgår det at offentlige veje er defineret som ”... *vej, gade, bro eller plads, der er åben for almindelig færdsel, og som staten eller en kommune administrerer efter lov om offentlige veje*” og for offentlige stier er definitionen et ”... *færdselsareal, der fortrinsvis er forbeholdt gående, cyklende eller ridende færdsel, og som er åbent for almindelig færdsel, og som staten eller en kommune administrerer efter lov om offentlige veje*.”

Af disse definitioner antager man i den juridiske litteratur, at det afgørende element ved klassificeringen er, at vejmyndigheden har besluttet, at vejen eller stien skal være offentlig iht. VL §§ 12 og 15, samt PVL § 58, stk. 1, eller at vejen eller stien før d. 1. april 1972 var optaget i vejregisteret/stifortegnelsen³⁸.

Det bemærkes i denne sammenhæng, at ingen af de sidstnævnte bestemmelser dog udtrykkeligt anvender ordet *sti*, men det ligges generelt til grund for rapporten, at de inddragne regler i vejlovgivningen både gælder for veje og stier, medmindre andet udtrykkeligt er nævnt eller i øvrigt må følge af forholdets natur. At reglerne for veje ofte gælder tilsvarende for stier, kan udledes forudsætningsvis af såvel vejloven og privatvejsloven, som begge indeholder anvendelsesbestemmelser der angiveligt kan tages til indtægt herfor, hhv. VL § 2 og PVL § 2, stk. 2-3³⁹.

3.1.3 Private fællesveje og -stier

Private fællesveje og -stier skal afgrænses opad mod offentlige veje og stier, henset til de ovenfor anførte betragtninger om, at offentlige veje og stier administreres og (som udgangspunkt) ejes af vejmyndigheden, samt at vejen/stien enten er optaget i registeret før 1972 eller senere besluttet offentlige af vejmyndighederne⁴⁰. Private fællesveje og -stier tilhører således (som udgangspunkt) ejeren af den ejendom, hvorpå vejen eller stien ligger, hvilket oftest er en privat juridisk eller fysisk

³⁸ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 16-17, herunder fodnote 10 og L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 105, samt Karnov's note nr. 24 til PVL § 10, stk. 1, nr. 2.

³⁹ L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 75 og 77-78.

⁴⁰ Lars Ramhøj anfører at ”... *en del offentlige veje ikke (er) udskilte...*”, men ”... *uanset det, er det vejmyndigheden... der ejer arealet*”, jf. Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 16-17. Samme opfattelse af klassificeringen af offentlige veje, er i hovedsagen lagt til grund i Lasse Baaners adgangsrapport, jf. Lasse Baaners IFRO Rapport om adgangsreglerne, jf. Lasse Baaner (2018), *De danske adgangsregler*, s. 29.

person, men ejeren kan dog også være en offentlig myndighed, hvilket vel at mærke ikke i sig selv betyder at vejen eller stien derved må klassificeres som offentlig⁴¹. Private fællesveje og -stier adskiller sig endvidere fra offentlige veje og stier, uanset ejerskabet, idét de er en del af den samlede faste ejendom, som de ligger på, da der i modsat fald ikke kunne stiftes privatretlige rettigheder herpå⁴².

Private fællesveje og -stier skal tillige afgrænses nedad mod rent private veje og stier, hvilket navnlig kan udledes af privatvejslovens definitioner i § 10, nr. 3-4, vis ordlyd indledes ligesom de offentlige veje og -stier, hhv. som *"vej, gade, bro eller plads"* (vej) og *"færdselsareal, der fortrinsvis er forbeholdt gående, cyklende eller ridende færdsel"* (sti), for derefter enslydende at fastslå at vejen eller stien *"fungerer som færdselsareal for anden ejendom end den ejendom, som færdselsarealet ligger på, når ejendommene ikke har samme ejer"*.

I denne forbindelse må man have for øje, at det ikke er et spørgsmål om, hvorvidt vejen eller stien faktisk *fungere* som et færdselsareal for en anden person end vej- eller stieejeren, men derimod hvorvidt det kan ligges til grund, at der påhviler en *vejret* på vejen eller stien, som tilkommer en anden person end vej- eller stieejeren⁴³.

3.1.4 Vejret

Hvad der skal forstås ved en vejret, kan vi tillige finde støtte for i privatvejslovens definitioner, da det fremgår af § 10, nr. 5, som *"den ret, som den til enhver tid værende ejer af en ejendom har over en privat fællesvej eller privat fællessti til at benytte den pågældende private fællesvej eller fællessti som færdselsareal for ejendommen"*. Med andre ord, en vejret i privatvejslovens forstand, er en fra vej- eller stiegers side uopsigelig ret til færdsel på en eller flere specifikke⁴⁴ veje eller stier, der ikke er personel⁴⁵, men som derimod er forbeholdt de til enhver tid værende ejere af den eller de ejendomme, som er indehavere af den pågældende vejret – altså de vejberettigede⁴⁶.

⁴¹ L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 57.

⁴² L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 57.

⁴³ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 18-19. Modsætningsvis skal arealet dog faktisk være taget i brug som et færdselsareal, jf. L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 108-110.

⁴⁴ En vejret angår altid en bestemt stedfæstet vej eller sti på anden mands jord, i modsætning til en (ikke-stedfæstet) færdselsret, jf. UfR U.1989B.67, Søren Nørgaard Gerdes og Michael Serup, *Nogle betingelser for alderstidshævd*.

⁴⁵ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 26, fodnote 27 (om sondring mellem vej- og færdselsret).

⁴⁶ L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 111 og s. 114.

Denne vejret bliver dermed afgørende for klassifikationen af private fællesveje og -stier, og dermed bestemmende for vejejerens dispositionsmuligheder og tredjemands såvel som offentlighedens adgang til vejen eller stien. På den baggrund vil det i det følgende blive belyst, hvorledes en vejret kan stiftes og ophøre, da et overordnet kendskab hertil er en forudsætning for behandlingen af rapportens centrale problemstilling.

En vejret er typisk stiftet med henblik på at sikre en hensigtsmæssig adgangsvej for tilgrænsende ejendomme, til og fra offentlig vej, i overensstemmelse med det såkaldte *vejadgangskrav*⁴⁷, jf. PVL 32, stk. 1 og udstykningslovens⁴⁸ § 18, f.eks. i forbindelse med udstykning⁴⁹. En vejret kan dog være stiftet i en række forskellige henseender og med varierende formål, hvilket betyder, at klassificeringen af en privat fællesvej eller -sti kan bero på flere forskellige faktiske og retlige omstændigheder.

Med det sagt, så kan en vejret f.eks. have hjemmel i en privatretlig aftale⁵⁰, oftest som en tinglyst (færdsels)servitut, eller alternativt på baggrund af en hævdvunden (færdsels)ret⁵¹. En vejret kan endvidere følge af en dom, som f.eks. en hævdsanerkendelsesdom, eller kendelse, såsom en landvæsenskommissionskendelse⁵².

Derudover kan en vejret blive tildelt af vejmyndigheden på et offentligretlig grundlag, f.eks. i forbindelse med vejudlæg, eller til en allerede eksisterende privat fællesvej, jf. PVL § 26, stk. 2, samt i forbindelse med ned- og omlægning af private fællesveje iht. PVL § 72, stk. 3⁵³.

Ved klassifikationen af private fællesveje og -stier skal der derfor foretages en vurdering af, hvorvidt der foreligger en vejret, hvem den tilkommer, på hvilket grundlag og om retten i givet fald stadigvæk eksisterer. En vejret er netop ikke afhængig af, at den private fællesvej eller -sti faktisk fungerer som et færdselsareal, men derimod om der kan tilvejebringes dokumentation for vejrettens eksistens.

⁴⁷ Vejadgangskravet spiller særligt en rolle ved matrikulære forandringer og er for så vidt ufravigelig for ejendomsejer, men dog ikke til hinder for vejløshed, f.eks. pba. af frihedshævd, Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 29 og 61.

⁴⁸ Lovbekendtgørelse 2024-01-17 nr. 53, om udstykning og anden registrering i matriklen m.v.. Herefter benævnt som UL.

⁴⁹ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 38.

⁵⁰ Hvilket ifølge forarbejderne til PVL er det typiske grundlag, jf. Lovforslag 48/2010, FT 2010-11 tillæg A, side 26.

⁵¹ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 19, 20, 26, 66 og 83.

⁵² Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 37.

⁵³ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 35-37, herunder fodnote 41.

I den anledning må det bemærkes, at matrikelkortet ikke har bindende retsvirkning, hvorfor kortet kun kan anses som vejledende og til dels formodningsskabende for at der består en vejret⁵⁴. En vejret kan nemlig på den ene side eksistere, således at vejen eller stien må klassificeres som en privat fællesvej eller -sti, uden at dette fremgår af matrikelkortet, f.eks. hvis tredjemand har vundet færdselshævd. På den anden side kan en vejret være ophørt, uden at dette fremgår af matrikelkortet, f.eks. ved frihedshævd eller ved ejerskifte, i sidstnævnte tilfælde således at de ejendomme som vejen eller stien ligger på, får samme ejer (konfusion⁵⁵), hvorefter vejen eller stien som udgangspunkt må betragtes som rent privat.

Det skal dog i denne forbindelse tillige nævnes, at Vejdirektoratet har givet udtryk for, at private fællesveje og -stier ikke automatisk skifter (retlig) status til rent private veje og stier, i tilfælde hvor et ejerskifte måtte medføre, at vejen eller stien alene tjener den samme ejer og således ikke længere lever op til definitionen i PVL § 10, nr. 3 og 4. Dette synspunkt støtter Vejdirektoratet på det (tilsyneladende) ubetingede samtykkekrav ved nedlæggelse, iht. PVL § 12 og kap. 11, hvorfor statusændringen formelt set kræver kommunens medvirken⁵⁶, se mere herom i afsnit 4.2.2. Det er i denne sammenhæng nærliggende, at denne opfattelse af gældende ret også omfatter tilfælde, hvor frihedshævd fortrænger (alle) vejrettigheder, se herom i afsnit 4.2.1.

Herudover kan en utinglyst vejret, som udgangspunkt ekstingveres af godtroende erhververe og retsforfølgende kreditorer, iht. TL § 1, stk. 1, uden at matrikelkortet nødvendigvis berigtiges. Dette udgangspunkt skal dog ses i lyset af, at vejrettigheder der stiftes på offentligretlig grundlag, automatisk bliver tinglyst af myndighederne iht. VL § 124, stk. 5, 2. pkt.⁵⁷, samt i lyset af den meget markante undtagelse til tinglysningslovens hovedregel, som man finder i vejrettighedslovens⁵⁸ § 1. Heraf fremgår det, at retten til veje der tjener som eneste eller væsentligste adgang til en ejendom og som faktisk forefindes i marken, samt fremgår af matrikelkortet, er ekstinktionsbeskyttet uden tinglysning⁵⁹.

⁵⁴ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 25, 28 og 109 og L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 110.

⁵⁵ Tilfælde hvor servitutberettigede og ejendomsejer bliver den samme, jf. Peter Paghs responsum af d. 10. marts 2013.

⁵⁶ Vejdirektoratets udtalelse af 6. februar 2017, *om nedlæggelse af privat fællesvej, hvor samtlige ejendomme, vejen ligger på, over tid opnår samme ejer*, (VD 17/01405), nævnt i L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, på s. 109-110 og 428.

⁵⁷ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 56.

⁵⁸ Lov 1938-04-13 nr. 143 om private vejrettigheder, herefter benævnt med forkortelsen VRL.

⁵⁹ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 56-57.

Vejrettighedsloven § 1 beskytter dog modsat ikke såkaldte *ligeværdige* og *sekundære* adgangsveje⁶⁰, samt ikke-stedfæstede veje og stier, og da bestemmelsen i øvrigt ikke er til hinder for tinglysning, må iagttagelse af denne sikringsakt alt andet lige være tilrådelig, medmindre tinglysning automatisk foretages af myndighederne⁶¹.

Afslutningsvis skal det nævnes, at vejmyndigheden kan træffe afgørelse om nedklassificering fra offentlig vej, til privat fællesvej (alternativt privat vej), iht. VL § 15, jf. §§ 124-127, hhv. om opklassificering af privat fællesvej, til offentlig vej, iht. PVL § 58. Derudover kan en privat fællesvej i øvrigt tillægges en helt fjerde type af klassifikation, hvorved den bibeholdes som privat fællesvej, men samtidig får status som en offentlig sti, jf. PVL § 2 a.

Ved afgørelser om ned- eller opklassificering af veje eller stier, til fællesveje eller -stier, er det afgørende element altså, at der tilvejebringes mindst én vejret, og den fortsatte klassificeringen vil således herefter som udgangspunkt afhænge af, at denne faktisk består, og at den tilkommer en anden en vejejer.

3.1.5 Private veje og stier

Tilbage står de private veje og stier, også kaldet rent private veje og stier⁶², enkeltmandsveje og -stier⁶³, interne veje og stier⁶⁴, samt enmandsejede veje og stier⁶⁵. Også denne klasse af veje og stier er positivt defineret i hhv. PVL § 10, nr. 9 og 10, der kortfattet blot tilsiger, at private veje og stier, er – ikke overraskende – veje og stier der hverken er klassificeret offentlige eller fælles.

En privat vej eller sti er derved kendetegnet ved at være forbeholdt grundejeren alene, samt trafik med et vedkommende ærinde til den pågældende ejendom. Der kan dog i sagens natur tillige være tale om veje eller stier, der strækker sig over flere ejendomme, afgørende her er blot, at de pågældende ejendomme har samme ejerforhold⁶⁶.

⁶⁰ Om ligeværdige og sekundære adgangsveje, se Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 57.

⁶¹ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 29 og 60-61.

⁶² F.eks. i Karnov's note nr. 4 til vejlovens § 2, samt i kommenteret privatvejslov, jf. L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 57 og s. 77.

⁶³ F.eks. i NBL § 26, stk. 2, adgangsbekendtgørelsens (BKG 2016-06-26, nr. 852) § 23, stk. 1, samt i Lasse Baaners IFRO Rapport om adgangsreglerne, jf. Lasse Baaner (2018), *De danske adgangsregler*, s. 29.

⁶⁴ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 20. Dette begreb må ikke forveksles med det senere omtalte 'interne vej- og stinet', som er veje og stier der i naturbeskyttelseslovens forstand falder uden for NBL § 26's anvendelsesområde.

⁶⁵ F.eks. i Lovforslag 214/1992, FT 1991-92 tillæg A, sp. 1462

⁶⁶ L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 57 og s. 77, samt s. 115-116.

På disse veje og stier er ejers råden kun i begrænset omfang reguleret af privatvejsloven, der alene fastsætter regler om vedligeholdelse, vejbelysning og vintervedligeholdelse under visse nærmere oplyste betingelser, jf. PVL kapitel 3. Til gengæld må ejers dispositionsret over private veje og stier betragtes i lyset af naturbeskyttelseslovens kap. 4, der hjemler væsentlige indskrænkninger i ejers mulighed for at hindre offentlighedens adgang, samt muligheden for at nedlægge veje og stier i det åbne land⁶⁷.

3.2 Regler for offentlighedens adgang til veje og stier

Nærværende afsnit er tænkt som en overflyvning og delvis diskussion af dansk rets almindelige adgangsregler for offentligheden, f.s.v. angår veje og stier. I trit med rapportens indledende afgrænsningsafsnit, rettes fokus særligt mod færdsel til fods og på cykel, i det åbne land, mens øvrige færdselsformer og færdsel på andre arealtyper alene berøres perifert.

Ligeledes er afsnittet alene delt op i to underafsnit, hvoraf det må bemærkes, at gennemgangen af adgangen til private veje og stier, omfatter såvel private fællesveje og -stier og rent private veje og stier, medmindre andet er udtrykkeligt anført. Denne fremgangsmåde er valgt for at undgå unødige gentagelser, eftersom det retlige udgangspunkt for offentlighedens adgang for disse vejklasser, må anses for at være den samme^{68, 69}. Med det sagt, må det følgelig holdes for øje, at lovgivningen indeholder en langt mere omfattende og til tider kompleks nuancering af dette udgangspunkt, og at opgaven generelt ikke har til formål at belyse adgangsreglerne i sin helhed.

3.2.1 Adgang til offentlige veje og stier

Vej og stier, der er klassificeret offentlige, er som klart udgangspunkt åbne for offentlig adgang, hvilket generelt må følge implicit af vejlovgivningen, men tillige kommer eksplicit til udtryk i vej- og privatvejslovens definitioner, hhv. i VL § 3, stk. 1, nr. 2 og PVL § 10, nr. 2-3, hvoraf det med en anelse

⁶⁷ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 23, fodnote 21.

⁶⁸ I privatvejsloven med kommentarer af Heilberg & Christensen inddrages f.eks. Vejdirektoratets afgørelse af 8. januar 2020, som citerer at NBL §§ 26 og 26 a ”... gælder, uanset om vejen har status af privat fællesvej eller rent privat vej”, jf. L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 439. Forfatterne henviser ikke til et sagsnr. og afgørelsen fremgår tilsyneladende ikke af Vejdirektoratets afgørelsesportal (<https://afgoerelsesportal.vd.dk/>).

⁶⁹ W. E. v. Eyben ligger ligeledes til grund at den ’almindelige færdselsret’ på private veje, iht. mark- og vejfredslovens § 17, gælder på såvel private fællesvej, som på private enkeltmandsveje, jf. W. E. v. Eyben (1978), *Dansk miljøret, Bind IV, Ekspropriation og andre emner*, s. 199-200.

vekslende ordlyd fremgår, at offentlige veje og stier er ”åbne for almindelig færdsel”^{70,71}. Til støtte herfor bemærkes det desuden, at hverken mark- og vejfredslovens eller naturbeskyttelsesloven finder anvendelse på offentlige veje og stier, hvorfor offentlighedens adgang ikke reguleres af disse regelsæt⁷².

3.2.2 Adgang til private (fælles) veje og (fælles) stier

Som nævnt i indledningsafsnittet, så er mark- og vejfredslovens § 17 dansk rets hovedregel f.s.v. angår færdsel på privat grund, herunder private veje og stier⁷³. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”Den, som uden ejerens tilladelse eller anden hjemmel færdes på anden mands grund eller som færdes ad en privat vej, hvor det ved færdselstavle eller andet lovligt opslag er tilkendegivet, at færdsel eller færdsel af den pågældende art er forbudt, straffes med bøde”

Fortolkningen af bestemmelsen har imidlertid været præget af divergerende opfattelser blandt juridiske forfattere, og det gentages flere steder i litteraturen, at det retlige sammenspil navnlig mellem mark- og vejfredsloven og naturbeskyttelseslovens adgangsregler, i nogen grad må betragtes som uafklaret⁷⁴.

Lektor og landinspektør Lars Ramhøj fortolker på den ene side bestemmelsen således, at den fastsætter et forbud mod færdsel på private veje og stier, medmindre man har særlig hjemmel, men at overtrædelse af forbuddet kun kan sanktioneres (med bøde) såfremt ejeren har skiltet imod færdslen⁷⁵.

Advokat Finn Holm-Jørgensen slutter på den anden side modsætningsvis ved sin fortolkning af bestemmelsen og anfører således, at færdsel på private veje og stier er tilladt, medmindre vej- eller stieejeren har skiltet herimod⁷⁶. Finn Holm-Jørgensen udtrykker således, at der ”... eksistere en

⁷⁰ Veit Koester nævner da også at adgang via en offentlig vej eller sti til områderne omfattet af NBL §§ 23, 24 og 25, vil være lovlig adgang, jf. Veit Koester (2009), *Naturbeskyttelsesloven med kommentarer*, 1. udgave, s. 563.

⁷¹ Lasse Baaner anfører at offentlighedens adgang til offentlige veje og stier følger af VL § 3, jf. Lasse Baaner (2018), *De danske adgangsregler*, s. 29.

⁷² Veit Koester (2009), *Naturbeskyttelsesloven med kommentarer*, 1. udgave, s. 557 og 633.

⁷³ At stier også er omfattet af mark- og vejfredsloven fremgår udtrykkeligt af lovens § 2, stk. 3.

⁷⁴ Helle Tegner Anker (2006), *Miljøretten 2*, 2. udgave, s. 394, samt Veit Koester (2009), *Naturbeskyttelsesloven med kommentarer*, 1. udgave, s. 556 og Lasse Baaner (2018), *De danske adgangsregler*, s. 19.

⁷⁵ UfR U.2000B.442 Lars Ramhøj, *Retlige problemstillinger ved færdsels på privat vej* og UfR U.2000B.650 Lars Ramhøj, *Hjemler mark- og vejfredslovens § 17 ret til færdsel?* Se også Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 94.

⁷⁶ UfR U.2000B.590 Finn Holm-Jørgensen, *Nogle bemærkninger om mark- og vejfredsloven § 17* og UfR U.2000B.90/1 Finn Holm-Jørgensen, *Om ret til færdsel ad private veje i det åbne land*.

almindelig færdselsret...” på veje og stier⁷⁷, hvilket synspunkt han bl.a. støtter på landsretspræsident Erik Andreasen Abitz’s afhandling om *Vejenes retsforhold*⁷⁸, og som efterfølgende bliver bakket op af fhv. docent, ph.d. Svend Gram Jensen, i sin behandling af læren om forholds- og kompetencenormer⁷⁹. Så meget desto mindre, går Finn Holm-Jørgensens synspunkt igen flere steder i den juridiske litteratur,⁸⁰ og den gængse opfattelse af gældende ret synes derfor at være, at man ved en fortolkning af mark- og vejfredslovens § 17 kan slutte modsætningsvis og derfor antage, at færdsel på private veje og stier er tilladt, medmindre andet er (behørigt) skiltet⁸¹.

Hvilken færdselsart mark- og vejfredsloven imidlertid tillader, fremgår ikke af bestemmelsen, men udgangspunktet er, at private veje og stier kan anvendes til færdsel af den art, som vejen eller stien er egnet til⁸². Det vil sige såvel færdsel til fods, på cykel og med motoriserede køretøjer er tilladt afhængigt af vejens eller stiens beskaffenhed, men dog kun i det omfang ejeren ikke har tilkendegivet et forbud mod den pågældende færdselsart ved skiltning.

Ejers ’skiltningsret’ må som udgangspunkt være indeholdt i de almindelige ejerbeføjelser⁸³, men fremgår tillige forudsætningsvis af mark- og vejfredsloven § 17 (*”... hvor det ved færdselstavle eller andet lovligt opslag er tilkendegivet...”*). Ejers ret til at forbyde færdsel på private veje og stier i det åbne land ved skiltning, begrænses imidlertid væsentligt af naturbeskyttelseslovens § 26, herunder stk. 1, som bestemmer at:

”Adgangen til færdsel ad veje og stier i det åbne land kan, for så vidt angår færdsel til fods eller på cykel, af ejeren ved skiltning efter bestemmelserne i mark- og vejfredslovens § 17 kun helt eller delvis

⁷⁷ UfR U.2000B.90/1 Finn Holm-Jørgensen, *Om ret til færdsel ad private veje i det åbne land*.

⁷⁸ Erik Andreasen Abitz (1950), *Vejenes retsforhold*, G. E. C. Gads Forlag

⁷⁹ Svend Gram Jørgensen, *Om Lovfortolkning, Retsbegrebet og Juridisk Metode*, Juristen nr. 2 2002, s. 72.

⁸⁰ Herunder i Helle Tegner Anker (2006), *Miljøretten* 2, 2. udgave, s. 394, samt Veit Koester (2009), *Naturbeskyttelsesloven med kommentarer*, 1. udgave, s. 556 og Lasse Baaner (2018), *De danske adgangsregler*, s. 7.

⁸¹ Samme opfattelse er endvidere lagt til grund i artiklen af Trine Baumbach og Thomas Haugsted, i *Festskrift til Peter Pagh* (2023), *Marken er meget – men hvad med markvejen? Om prøvelse af administrative påbud under en straffesag*, s. 106, i W. E. v. Eyben (1978), *Dansk miljøret, Bind IV, Ekspropriation og andre emner*, s. 199, samt i Helle Tegner Anker (2006), *Miljøretten* 2, 2. udgave, s. 394.

⁸² Lovforslag 146/2004, FT 2003-04 tillæg A, sp. 5472.

⁸³ Om ejerbeføjelser generelt, qua ejendomsretten, kan der henvises til Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 711 og 809.

forbydes, hvis færdslen er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen, hvis den i særlig grad generer privatlivets fred, eller hvis der er behov for beskyttelse af plante- og dyreliv.

Adgang sker på eget ansvar”

Heri ligger altså et ’skiltningsforbud’⁸⁴, således at ejeren ikke må forbyde offentlighedens adgang til fods og på cykel⁸⁵, på vedkommendes private veje og stier, medmindre ejeren kan løfte den i praksis tunge bevisbyrde for, at færdslen (i varierende grad) er til gene for den erhvervsmæssige drift, privatlivets fred eller for beskyttelsen af plante- og dyreliv⁸⁶.

Det betyder modsat, at ejeren ved skiltning kan forbyde øvrige færdselsarter end færdsel til fods og på cykel, herunder offentlighedens adgang med motoriserede køretøjer. Dog må det bemærkes, at ejeren ikke kan eller må forhindre eventuelt vejberettigede i færdsel af enhver art, som måtte være hjemlet i en vejret, f.s.v. angår private fællesveje og -stier⁸⁷. I flæng hermed kan NBL § 26, stk. 2 inddrages, vis ordlyd er som følgende:

”Ejeren kan på samme måde forbyde cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer, og færdsel ad private enkeltmandsveje og -stier på dage, hvor der holdes jagt, eller hvor færdslen på grund af intensivt landbrugsarbejde kan være forbundet med fare”

Her er det særligt undtagelsen til skiltningsforbuddet i tilfælde af jagtafholdelse og ved særlig risiko for fare ved landbrugsdriften (2. led), der er interessant, da denne modifikation alene angår *private enkeltmandsveje og -stier*, hvilket iflg. Koester understreger at ejeren ikke ensidigt kan *”tilsidesætte de vejberettigedes ret til at færdes uhindret ad private fællesveje... ”*⁸⁸. Selve indholdet af denne undtagelse skal der ikke ofres mere plads på, men eksemplet er fremhævet for at illustrere, at man også ved administration af adgangsreglerne, må være i stand til at differentiere mellem de private vejklasser.

Ligeledes skal det nævnes, at det fremgår flere steder i litteraturen, samt i NBL-forarbejderne (L 70/1991), at NBL § 26 ikke finder anvendelse på private ejendommers ’interne veje- og stinet’, såsom

⁸⁴ Begrebet anvendes i Karnov’s note nr. 233, til Lovbekendtgørelse 2024-06-28 nr. 927 om naturbeskyttelse (NBL)

⁸⁵ Om afgrænsning af færdsel til fods og på cykel, henvises der til Veit Koester (2009), *Naturbeskyttelsesloven med kommentarer*, 1. udgave, s. 559-560 (fods) og 561 (cykel). NBL regulere i øvrigt også ridning på private veje/stier.

⁸⁶ Om de 3 betingelser se Veit Koester (2009), *Naturbeskyttelsesloven med kommentarer*, 1. udgave, s. 625-627.

⁸⁷ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 88 og 96.

⁸⁸ Veit Koester (2009), *Naturbeskyttelsesloven med kommentarer*, 1. udgave, s. 627-629.

frugtplantager, haver og parker⁸⁹. Det betyder forudsætningsvist, at visse veje- og stier som er omfattet af vejlovgivningens vejklasse (rent) private veje og -stier, uhindret kan lukkes for offentlighedens adgang ved skiltning iht. mark- og vejfredslovens § 17, ligesom det f.eks. gælder tilsvarende for veje og stier i småskove under 5 ha, jf. NBL § 23, stk. 6.

For grundejeren er skiltningen dog kun nødvendig, i den udstrækning der faktisk er tale om en vej eller sti i mark- og vejfredslovens forstand. Disse begreber afgrænses i NBL-forarbejderne (L 454/2004) og uddybes endvidere af Koester, som værende permanente, menneskeskabte færdselsbaner, der ikke er midlertidige kørespor, dyreveksler, brandbælter, indkørsler til gårdspladser, havegange, samt spor efter heste eller mountainbikes⁹⁰.

Det betyder dermed, at når der er lovlig adgang⁹¹ til en privat ejendoms 'interne veje- og stinet', iht. ovenstående betragtninger, så er det ikke kun lovligt for ejeren at skilte mod offentlighedens adgang, men tillige en nødvendig foranstaltning, hvis han ønsker at forhindre adgangen. Med andre ord, selvom dette 'interne vej- og stinet' ikke er omfattet af NBL § 26, er de – såfremt de er omfattet af vej- og stibegrebet – alligevel omfattet af den del af mark- og vejfredslovens § 17, som omhandler veje og stier.

Denne retsstilling har som konsekvens, at en ejer – for at afgøre om han er forpligtet til at tåle færdsel på sin ejendom - skal kunne navigere i:

- 1) om vedkommendes private veje og stier er omfattet af NBL § 26, således at han som udgangspunkt ikke kan forbyde offentlig adgang til fods og på cykel, medmindre særlige betingelser er opfyldt, eller
- 2) om der er tale om veje og stier i det 'interne vej- og stinet' der falder udenfor NBL § 26's anvendelsesområde, således at offentlighedens adgang kan forhindres ved skiltning, iht. til mark- og vejfredslovens § 17, eller
- 3) om disse veje og stier helt falder uden for vej- og stibegrebet, således at der blot er tale om et areal der er omfattet af det generelle forbud mod færdsel på fremmed grund i mark- og vejfredslovens § 17.

⁸⁹ FT 1991-92 tillæg A, sp. 1462, Veit Koester (2009), Naturbeskyttelsesloven med kommentarer, 1. udgave, s. 563 og 623, samt Lasse Baaner (2018), *De danske adgangsregler*, s. 30.

⁹⁰ Lovforslag 146/2004, FT 2003-04 tillæg A, sp. 5472 og Veit Koester (2009), Naturbeskyttelsesloven med kommentarer, 1. udgave, s. 603.

⁹¹ Om lovlig adgang kan der henvises til Veit Koester (2009), Naturbeskyttelsesloven med kommentarer, 1. udgave, s. 563.

Opsummeret set kan det anføres, at offentligheden som udgangspunkt har ret til at færdes til fods og cykel ad private veje og stier, uanset om der er tale om private fællesveje og -stier, eller rent private veje og stier, iht. NBL § 26. Dog gælder færdselsretten ikke ubetinget, og offentlighedens adgang kan lovligt forhindres under nærmere oplistede betingelser, som i nogen grad variere alt efter den private vejklasse. Derudover må offentlighedens adgang på veje og stier endvidere fastlægges i lyset af NBL § 26's anvendelsesområde, samt på baggrund af den i lovgivningen forudsatte definition af veje- og stier.

3.3 Regler for nedlæggelse af private (fælles) veje og (fælles) stier

Ligesom forrige afsnit, vil nærværende afsnit udgøre en overflyvning og delvis diskussion af et for rapporten centralt regelsæt, nærmere bestemt de almindelige regler for nedlæggelse af private veje og stier, herunder såvel for private fællesveje og -stier, som for rent private veje og stier. Opmærksomheden må endnu en gang rettes mod betragtningerne i afgrænsningsafsnittet, hvormed det må erindres, at afsnittet alene har til formål at tilvejebringe et overbliksmæssigt indblik i nedlæggelsesreglerne og at disse således ikke i sig selv er genstand for en dybdegående analyse.

Afsnittet er delt op i alt tre underafsnit, hvorved nedlæggelsesreglerne først inddeles efter deres retskildemæssige ophav, henholdsvis med hjemmel i privatvejsloven (§ 12 og kap. 11) og naturbeskyttelsesloven (§ 26 a). Til sidst omtales den særlige situation, hvorved ejendomsejeren kan fortrænge vejrettigheder ved frihedshævd.

3.3.1 Nedlæggelsesbegrebet

Indledningsvist skal der dog knyttes et par generelle bemærkninger til selve begrebet *nedlæggelse*, da dets betydning i nærværende sammenhæng ikke nødvendigvis lader sig fastslå entydigt, hvorfor nærmere præcisering synes påkrævet. Begrebet nedlæggelse kan nemlig både tages til indtægt for en *retlig* forandring og en *fysisk* forandring. Ved nedlæggelse som en retlig forandring ændrer den pågældende vej eller sti retlig status, fra privat fællesvej eller -sti, til en rent privat vej eller sti, hvilket må følge forudsætningsvist af privatvejslovens legaldefinition i § 10, nr. 13. Ved nedlæggelse som en fysisk forandring bortfjernes vejen eller stien faktisk i marken.

Nedlæggelse af veje- og stier skal endvidere afgrænses overfor begreberne *lukning* og *afspærring*, hvis betydning ikke retter sig mod hverken retlig eller en egentlig fysisk forandring af selve vejen eller stien, men derimod de tilfælde, hvor en eller flere færdselsarter forbydes, forhindres eller på anden måde

begrænses på veje og stier, typisk ved skiltning eller placering af færdselshindrende genstande, såsom sten, hegn, kæder, beplantning eller lign⁹².

3.3.2 Nedlæggelse efter privatvejsloven

I forlængelse af den ovenfor beskrevne afgrænsning af begrebet nedlæggelse, skal det indledningsvist anføres at PVL § 10, nr. 13, bidrager med en definition af '*nedlæggelse af privat fællesvej*', i privatvejslovens forstand. En nedlæggelse er ifølge definitionen "*en beslutning om, at et areal, der er privat fællesvej, ikke længere skal være færdselsareal for anden ejendom*", hvilket antageligvis må gælde tilsvarende for private fællesstier, iht. PVL § 2, stk. 2.

Sammenholder man herefter nedlæggelsesdefinitionen, med definitionen af private fællesveje- og stier i PVL § 10, nr. 3 og 4, kan det udledes at hjørnестenen i nedlæggelse efter privatvejsloven ér, at den pågældende vej eller sti ikke længere skal "*fungere som færdselsareal for en anden ejendom*".

Nedlæggelse er derfor i privatvejslovens forstand alene en retlig forandring, hvorved vejrettigheder bortfalder⁹³, således at vejens eller stiens status ændres til rent privat, eftersom beslutningen om nedlæggelse medfører at vejen eller stien ikke længere lever op til definitionen af privat fællesvej eller -sti, iht. PVL § 10, nr. 3 og 4⁹⁴.

Nedlæggelse (og omlægning) af private fællesveje kræver - efter d. 1. juli 2015⁹⁵ - altid tilladelse/samtykke fra kommunalbestyrelsen, uanset om vejen er omfattet af land- eller byreglerne, jf. hhv. PVL § 12 og § 71, samt uanset om vejejer og vejberettigede i øvrigt måtte være enige om nedlæggelsen⁹⁶.

⁹² L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 116 og 122, samt 425.

⁹³ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 124.

⁹⁴ En beslutning om en retlig forandring af vejens status må antageligvis ikke sammenblandes med en *nedklassifikation*, omend retsvirkningen synes sammenlignelig, da en (op-) eller nedklassificering må reserves til den procedure hvorved vejmyndigheden egenhændigt træffer afgørelse om op- eller nedklassificering og således ikke meddeler samtykke eller afslag til nedlæggelse. Til støtte for denne opfattelse kan der henvises til vejlovens legaldefinition i § 3, stk. 1, nr. 11.

⁹⁵ Indtil denne dato skulle kommunen kun tage stilling efter anmodning fra en part med fornøden retligt interesse i nedlæggelsesspørgsmålet, jf. L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 121.

⁹⁶ Enighed fratager ikke samtykkekravet, jf. L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 433. Forfatterne påpeger på den nævnte side at Lars Ramhøj's modsatte opfattelse er en fejl, se hertil Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 106.

Nedlæggelsesreglerne omhandler alene private fællesveje og -stier, hvilket som nævnt, på den ene side kan udledes af definitionerne i PVL § 10, nr. 3 og 4, samt nr. 13 og på den anden side må følge af en ordlydsfortolkning af såvel PVL § 12, som § 71. Det kræver derfor modsat ikke kommunens samtykke iht. privatvejsloven, hvis ejendommejereren ønsker at nedlægge rent private veje og stier⁹⁷.

Privatvejslovens §§ 72-78 udmønter en række procedureregler, der delvist supplerer de almindelige skrevne og uskrevne forvaltningsretlige regler⁹⁸ og som finder anvendelse uanset om samtykkekravet følger af PVL § 12 eller § 71. Rapporten har ikke formål minutiøst at gennemgå disse detaljerede regler, men et overordnet kendskab til de i navnlig § 72 fastsatte nedlæggelsesbetingelser, synes at være en forudsætning for den videre behandling af rapportens problemstilling.

Først og fremmest skal en kommune tage stilling til om en privat fællesvej- eller sti kan nedlægges, såfremt en grundejer med den fornødne (væsentlige, direkte og individuelle) interesse, som udgangspunkt vejejer eller vejberettigede, anmoder kommunen herom, jf. PVL § 72, stk. 1, 1. pkt.

En kommune kan dog af egen drift tage stilling til nedlæggelsesspørgsmålet, f.eks. hvis en person uden den fornødne interesse, såsom forpagtere eller andre ejendomsbrugere uden vejret, opfordrer kommunen hertil, jf. PVL § 72, stk. 1, 2. pkt.⁹⁹.

Ved afgørelsen af hvorvidt der skal gives tilladelse til nedlæggelsen, er kommunen forpligtet til efter fast praksis at iagttage 4 kumulative betingelser, som skal være opfyldt. Den første betingelse der følger implicit af, at kommunen skal foretage et skøn efter de almindelige forvaltningsretlige regler er, at kommunen alene må varetage saglige hensyn, som i hovedsagen må afgrænses iht. PVL § 1, stk. 1 (formålsbestemmelsen)¹⁰⁰.

I den anledning skal det bemærkes, at de saglige hensyn varierer, alt efter om samtykke skal gives efter by- eller landreglerne, hvilket f.eks. kommer til udtryk ved, at offentlighedens adgang til naturen – som er et alment offentligt hensyn iht. PVL § 1 - ikke er et sagligt hensyn at varetage ved nedlæggelse på landet¹⁰¹.

⁹⁷ L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 426-427.

⁹⁸ L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 457.

⁹⁹ L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 433.

¹⁰⁰ L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 436.

¹⁰¹ L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 438-440.

Den anden betingelse er, at nedlæggelsen ikke må resultere i (faktisk) vejløshed for en ejendom eller nogen af dens lodder, dvs. spredte matrikler tilhørende en samlet fast ejendom¹⁰², jf. PVL § 72, stk. 2, nr. 1.

Den tredje betingelse er, at den private fællesvej eller -sti ikke må være af 'vigtighed' for en eller flere vejberettigedes ejendomme, jf. PVL § 72, stk. 2, nr. 2. Det skal forstås således, at der på vurderingstidspunktet ikke må foreligge faktiske omstændigheder, som kan dokumentere, at vejen eller stien er konkret, funktionel og/eller økonomisk vigtig for en vejberettiget ejendom, men dog kun i den udstrækning, at den konkrete 'vigtighed' i øvrigt kan varetages af et for kommunen sagligt hensyn¹⁰³.

Den fjerde og sidste betingelse følger af forarbejderne til PVL § 72¹⁰⁴, hvorved kommunen skal foretage en afvejning mellem modstridende interesser, ved at vurdere hhv. fordelens og ulempens relative størrelse. Med andre ord, skal (typisk) vejejerens interesse og fordele ved at nedlægge den private fællesvej eller -sti, være større end de vejberettigedes ulemper ved samme, hvis kommunen skal give tilladelse. Som anført af Ramhøj, er vurderingen i sagens natur et relativt skøn, hvorved han mener at visse ulemper kan være så absolut store, at nedlæggelse må afvises uanset tilsvarende større fordele¹⁰⁵.

3.3.3 Nedlæggelse efter naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelsesloven indeholder ligesom privatvejsloven, regler om nedlæggelse af private veje og stier, navnlig henset til NBL § 26 a. Denne bestemmelse vil i mange tilfælde bringes i spil i de samme sager, hvorved en vej- eller stiejer anmoder om tilladelse til nedlæggelse efter PVL § 12 eller § 71¹⁰⁶, men det er i den forbindelse vigtigt at være bekendt med, at reglerne omend rummer grundlæggende forskelligheder.

¹⁰² L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 445-447 og Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 112.

¹⁰³ L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 447-453 og Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 113-114.

¹⁰⁴ L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 433 og Lovforslag 48/2010, FT 2010-11, 1. 1. samling s. 46

¹⁰⁵ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 114-115, se i øvrigt L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, s. 440-442.

¹⁰⁶ Lovforslag 20, 20/2014, FT 2014-15, tillæg A, s. 86.

Først og fremmest er det en hel central kendsgerning, at reglen i NBL § 26 a adskiller sig fra reglerne om nedlæggelse efter PVL § 12 og kap. 11, da bestemmelsen ikke kun omfatter private fællesveje og -stier, men tillige rent private veje og stier¹⁰⁷. En anden væsentlig forskel følger endvidere af, at NBL § 26 a alene gælder for veje og stier i det åbne land, hvorfor bestemmelsen ikke finder anvendelse i byzoner og som udgangspunkt heller ikke i sommerhusområder¹⁰⁸.

Derudover må begrebet *nedlæggelse* forstås anderledes i naturbeskyttelseslovens forstand, da nedlæggelse ikke blot er en retlig forandring, men derimod en fysisk nedlæggelse eller permanent¹⁰⁹ afspærring af den private vej eller sti, i en sådan grad at vejen eller stien ikke længere er egnet som færdselsbane for gående og cyklister¹¹⁰.

Ligeledes er det vigtigt have for øje, at NBL § 26 a's anvendelsesområde i øvrigt er særligt afgrænset til 4 overordnede kategorier af veje og stier, uanset om der er tale om private fælles- eller rent private veje og stier. Tre af disse kategorier fremgår af bestemmelsen ordlyd, der f.s.v. angår stk. 1, er følgende:

”Nedlæggelse af (1) gennemgående veje og stier, nedlæggelse af veje og stier, der (2) i øvrigt fører til de naturtyper, der er omfattet af §§ 22-25, og nedlæggelse af veje og stier, der (3) fører til særlige udsigtspunkter, kulturminder og lignende, må tidligst ske 4 uger efter, at ejeren har givet skriftlig meddelelse herom til kommunalbestyrelsen ”¹¹¹

Den sidste og fjerde kategori fremgår af NBL § 23, stk. 10, som værende private skovveje og -stier, der giver adgang til skovens øvrige vejsystem.

¹⁰⁷ Veit Koester (2009), Naturbeskyttelsesloven med kommentarer, 1. udgave, s. 634.

¹⁰⁸ MAD 2019.2, Lasse Baaner og Helle Tegner Anker (2019), *Nedlæggelse af private veje og stier efter naturbeskyttelseslovens § 26*.

¹⁰⁹ Hvis der derimod er tale om en afspærring som ejeren blot lejlighedsvis kan åbne for sin egen færdsel, er forholdet derimod omfattet af 'skiltningsforbuddet' i NBL § 26, jf. MAD 2019.2, Lasse Baaner og Helle Tegner Anker (2019), *Nedlæggelse af private veje og stier efter naturbeskyttelseslovens § 26*.

¹¹⁰ Om nedlæggelsesbegrebet i NBL § 26 a, se MAD 2019.2, Lasse Baaner og Helle Tegner Anker (2019), *Nedlæggelse af private veje og stier efter naturbeskyttelseslovens § 26 a*.

¹¹¹ Tallene anført i parentes fremgår ikke af bestemmelsens ordlyd, men er indsat for at fremhæve de tre ud af fire kategorier.

De fire vej- og stikategorier i naturbeskyttelseslovens forstand, jf. NBL § 26 a, stk. 1 og § 23, stk. 10, kan derved opsummeres til at være:

- 1) gennemgående veje og stier, dvs. veje og stier der ikke ender blindt men som kan indgå i en omkringgående rute i landskabet¹¹²,
- 2) veje og stier – uanset om de er gennemgående - der fører til naturtyper omfattet af NBL §§ 22-25, således strande, skove, udyrkede- og klitfredede arealer¹¹³,
- 3) veje og stier – uanset om de er gennemgående – der fører til særlige udsigtpunkter, kulturminder og lign., såsom f.eks. synlige fortidsminder¹¹⁴,
- 4) veje og stier – uanset om de er gennemgående - i skove på over 5 ha (iht. NBL § 23, stk. 6), der er forbundet med veje og stier udenfor skovene, som er (direkte) omfattet af NBL § 26 a¹¹⁵.

Selvom der er flere grundlæggende forskelligheder mellem privatvejslovens og naturbeskyttelseslovens nedlæggelsesbestemmelser, så vil begge regelsæt - som nævnt - i mange sager blive bragt i spil samtidig.

I den forbindelse må det anføres, at der kan være tilfælde hvor der kan opnås tilladelse til (retligt) at nedlægge en privat fællesvej eller -sti, iht. privatsvejsloven § 12, men hvor vej- eller stiejer fortsat vil være forpligtet til at lade den nu rent private vej eller sti faktisk forblive i marken, med henvisning til naturbeskyttelseslovens § 26 a.

Det vil altså sige, at en nedlæggelsesvurdering og eventuel tilladelse efter privatvejsloven, ikke kan stå alene eller i øvrigt erstatte en selvstændig nedlæggelsesvurdering efter naturbeskyttelsesloven, hvilket altså er særligt relevant, hvis vej- eller stiejer ønsker fysisk at fjerne eller permanent afspærre en vej eller sti, som er omfattet af begge regelsæt. Modsat kan en 'tilladelse' efter naturbeskyttelseslovens § 26 a ikke erstatte en tilladelse efter privatvejsloven¹¹⁶ og det må i den forbindelse gentages, at enighed om nedlæggelse mellem vejejer og vejberettigede, ikke fritager for samtykkekravet i PVL § 12 (og § 71)¹¹⁷.

¹¹² Om begrebet 'gennemgående' se Veit Koester (2009), Naturbeskyttelsesloven med kommentarer, 1. udgave, s. 629 og Helle Tegner Anker (2006), *Miljøretten 2*, 2. udgave, s. 405.

¹¹³ Om denne kategori, se Veit Koester (2009), Naturbeskyttelsesloven med kommentarer, 1. udgave, s. 635-636.

¹¹⁴ Om denne kategori, se Veit Koester (2009), Naturbeskyttelsesloven med kommentarer, 1. udgave, s. 636-637.

¹¹⁵ Om denne kategori, se Veit Koester (2009), Naturbeskyttelsesloven med kommentarer, 1. udgave, s. 598-599.

¹¹⁶ Om yderligere betragtninger om forholdet mellem NBL og PVL, se Veit Koester (2009), Naturbeskyttelsesloven med kommentarer, 1. udgave, s. 634-635. Se endvidere MAD 2014.93 Nmk.

¹¹⁷ Som anført i afsnit 3.3.2.

Naturbeskyttelseslovens § 26 a indeholder ikke et egentlig forbud mod nedlæggelse, men er derimod indrettet som en anmelderordning¹¹⁸, således at vej- eller stiejerer har pligt til at anmelde sin intention om at nedlægge en vej eller sti til kommunalbestyrelsen, minimum 4 uger inden påbegyndelsen, jf. NBL § 26 a, stk. 1.

Hvis kommunen ikke inden for 4 ugers tidsfristen har truffet en (positiv) afgørelse om at foretage en nærmere vurdering, kan ejeren modsætningsvis gå ud fra at der foreligger en (negativ) beslutning fra kommunens side om, at de ikke agter at foretage vurderingen, hvorefter nedlæggelsen må betragtes som 'tilladt', iht. NBL § 26 a, stk. 2, 1. pkt.¹¹⁹. Det kan i den anledning inddrages, at kommunens beslutningen om ikke at foretage en nærmere vurdering er en såkaldt 'ikke-afgørelse', som i forvaltningsretlig henseende spiller en afgørende rolle for klageadgangen i nedlæggelsessager iht. NBL § 26 a, jf. MAD 2011.773 Nmk¹²⁰.

Hvis kommunen derimod finder anledning til at foretage nærmere undersøgelser, skal de træffe afgørelse herom inden for 4 ugers fristen, som derefter inden for (som udgangspunkt) 6 måneder skal følges op af endnu en afgørelse om, hvorvidt nedlæggelsen skal afvises eller imødekommes, jf. NBL § 26 a, stk. 2, 1-2 pkt., jf. stk. 3. Nedlæggelsesvurderingen er en interesseafvejning, hvorved ejers bevæggrunde for at nedlægge vejen eller stien, skal afvejes overfor vejens eller stiens (væsentlige) rekreative betydning for offentligheden, sammenholdt med en vurdering af, hvorvidt der faktisk foreligger eller kan etableres alternative adgangsmuligheder, NBL § 26 a, stk. 3¹²¹.

3.3.4 Frihedshævd – nedlæggelse?

Frihedshævd adskiller sig grundlæggende fra 'almindelig' hævd i den forstand, at frihedshævd ikke etablerer en ret over fast ejendom, men derimod fortrænger en begrænset ret over samme, hvorfor frihedshævd er en hævdsform, der (alene) er forbeholdt ejeren af den tjenende ejendom.

¹¹⁸ MAD 2019.2, Lasse Baaner og Helle Tegner Anker (2019), *Nedlæggelse af private veje og stier efter naturbeskyttelseslovens § 26 a*.

¹¹⁹ Veit Koester (2009), *Naturbeskyttelsesloven med kommentarer*, 1. udgave, s. 639-640

¹²⁰ Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 818 og MAD 2019.2, Lasse Baaner og Helle Tegner Anker (2019), *Nedlæggelse af private veje og stier efter naturbeskyttelseslovens § 26 a*.

¹²¹ Nærmere om denne interesseafvejning med inddragelse af nævnspraksis, kan der henvises til Veit Koester (2009), *Naturbeskyttelsesloven med kommentarer*, 1. udgave, s. 642 og MAD 2019.2, Lasse Baaner og Helle Tegner Anker (2019), *Nedlæggelse af private veje og stier efter naturbeskyttelseslovens § 26 a*.

Frihedshævd står derfor i kontrast til det i afsnit 2.1 anførte og kan således beskrives som en form for uretmæssig modråden, hvorved ejeren af den tjenende ejendom - i hævdstids (20 år eller alderstid) - råder i modstrid med anden mands begrænsede ret over sin ejendom.

Den modstridende råden skal være aktiv og effektivt afskære den hævde mulighed for at gøre brug af sin begrænsede ret over den tjenende ejendom, hvorfor det ikke er tilstrækkeligt at sidstnævnte blot udviser passivitet¹²². Om hævdsinstituttet generelt og de almindelige hævdsbetingelser, der i hovedsagen finder anvendelse med forbehold for betragtningerne om frihedshævdens særlige karakter, henvises der til afsnit 2.1, samt speciallitteraturen herom¹²³.

Frihedshævd er særligt relevant i forbindelse med nedlæggelse af private fællesveje og -stier, set i lyset af at ejeren af den tjenende ejendom kan fortrænge tinglyste såvel som utinglyste vejrettigheder, såfremt (friheds)hævdsbetingelserne er opfyldt¹²⁴.

Det betyder med andre ord, at en vej- eller stiejer, ved frihedshævd, som udgangspunkt kan få sin vej- eller sti til at skifte (retligt) status, eftersom frihedshævden medfører vejrettens bortfald, hvilket har som konsekvens, at vejen eller stien ikke længere fungerer som færdselsareal for en anden ejendom, iht. definitionen i PVL § 10, nr. 3-4.

Frihedshævden medfører således som udgangspunkt en *retlig forandring*, der kan sammenlignes med nedlæggelse efter privatsvejslovens § 12 og kap. 11, hvorved en privat fællesvej eller -sti, overgår til at være en rent privat vej eller sti.

Det skal dog afslutningsvist bemærkes, med henvisning til afsnit 3.1.4 og Vejdirektoratets udtalelse af 6. februar 2017¹²⁵, at statusændringen måske ikke kan forløbe automatisk, men derimod formelt set kræver kommunens medvirken, da (retlig) nedlæggelse efter PVL § 12 og kap. 11 er betinget af kommunalt samtykke.

¹²² Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 839 og Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 33-34.

¹²³ L. H. G. Madsen, *Frihedshævd og anden hævd i kontekst*, U.2023B.115 og J. Evald (2021), *Servitutretten*, 1. udg. s. 113.

¹²⁴ Som eksempler fra praksis kan der henvises til U.2000.2486.V om bortfald af tinglyst færdselsret ved frihedshævd og MAD 1999.441.Ø om bortfald af utinglyst vejret ved frihedshævd.

¹²⁵ Vejdirektoratets udtalelse af 6. februar 2017, *om nedlæggelse af privat fællesvej, hvor samtlige ejendomme, vejen ligger på, over tid opnår samme ejer*, (VD 17/01405), nævnt i L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, på s. 109-110 og 428.

4. Sammenspillet mellem det privat- og offentligretlige

Sammenspillet mellem den private- og offentligretlige regulering er som nævnt i indledningen, helt central for rapportens problemstilling.

De forudgående afsnit har derfor haft til formål at klarlægge henholdsvis de privatretlige regler om eksklusive færdselsrettigheder og de offentligretlige regler som direkte eller indirekte regulere offentlighedens færdsel på private veje og stier.

Nærværende afsnit har i sammenhæng hermed, til formål at forsøge at sammenstykke nogle af disse forskelligartede retsregler, ved at dykke endnu længere ned i teori og praksis, i håbet om i sidste ende at kunne tilvejebringe et velunderbygget juridisk ræsonnement og en begrundet stillingtagen til den konkrete problemformulering, således som den er angivet i afsnit 1.2.

For bedst muligt at kunne besvare den konkrete problemformulering, finder jeg navnlig anledning til at uddybe, diskutere og analysere meningsindholdet i begreberne *vejret* og *nedlæggelse*. Forståelsen af og for disse begreber har afgørende betydningen for sammenspillet mellem privatretlige eksklusive færdselsrettigheder og de offentligretlige regler om offentlighedens adgang.

Begreberne er ved privatvejsadministrationen afgørende i den forstand, at de er bestemmende for om der i det hele taget er tale om en egentlig nedlæggelse af veje og stier – eller blot en retlig forandring der ikke kræver tilladelse fra vejmyndigheden - og i bekræftende fald om nedlæggelsen alene skal behandles i henhold til privatvejsloven eller naturbeskyttelsesloven, eller om begge regelsæt skal bringes i spil samtidigt og uafhængigt af hinanden.

Det er ved disse betragtninger om nedlæggelse, at kernen i rapportens problemstilling for alvor bliver sat på spidsen, fordi spørgsmålet om hvorvidt private veje og stier kan nedlægges på en og samme tid indebærer en undersøgelse af, 1) om der kan ske bortfald af privatretlige eksklusive færdselsrettigheder og 2) om nedlæggelse i øvrigt er muligt af hensyn til de offentligretlige regler, som varetager offentlighedens adgang.

Således kan sammenspillet mellem de privat- og offentligretlige regler illustreres ved en analyse af vejrettighedernes karakter, nedlæggelsesbestemmelsernes indhold, samt disse retsreglers indirekte indbyrdes forhold.

4.1 Hvad er en vejret og hvorfor er den afgørende for klassifikationen?

Som redegjort for i afsnit 3.1.4, så er en vejret ”... *en fra vej- eller stiegers side uopsigelig ret til færdsel på en eller flere specifikke veje eller stier, der ikke er personel, men som derimod er forbeholdt de til enhver tid værende ejere af den eller de ejendomme, som er indehavere af den pågældende vejret...*”. Denne – så at sige – definition, har jeg udledt på baggrund af PVL § 10, nr. 5, den juridiske litteratur, retspraksis, samt vejlovgivningens forarbejder¹²⁶.

På baggrund af betragtningerne i afsnit 3.1.3 og 3.1.4 ved vi, at denne vejret som udgangspunkt er afgørende for klassifikationen af private fællesveje og -stier. Dette udgangspunkt skal dog ses i lyset af, at man i ældre praksis har lagt til grund, eksempelvis i MAD 1997.582.Ø, at der (f.eks.) kan påhvile en ved hævdstiftet og senere tinglyst vejret på en privat vej, uden at vejen af den grund må anses for at have retlig status som en privat fællesvej.

Denne opfattelse af klassifikation private fællesveje (og -stier), må efter min vurdering anses for at være forkert eller i alle tilfælde utidssvarende. At det som i MAD 1997.582.Ø kan ligges til grund, at en vej ikke er beskyttet iht. vejrettighedslovens § 1, stk. 1, fordi den i sagen omhandlende vej ikke var angivet på matrikelkortet som adgangsvej til den pågældende ejendom, ændrer ikke herved. En vejret er efter min opfattelse, henset til betragtningerne i afsnit 3.1.4, uafhængige af det på matrikelkortet angivne, og vejrettighedslovens § 1, stk. 1 er alene bestemmende for om en vejret er ekstinktionsbeskyttet uden tinglysning. Som lagt til grund i afsnit 3.1.4 er det de aktuelle, faktiske og retlige forhold, der er afgørende for, om der eksisterer en vejret for ejerne af en anden ejendom (de vejberettigede) og dermed om der er tale om en privat fællesvej eller -sti.

Denne opfattelse af privatvejsloven klassifikationen af private fællesveje og -stier, synes i høj grad også at være lagt til grund i højesteretsdommen, U.2017.1851.H. Resultatet af denne dom var, at nedlæggelse af en privat fællesvej medførte et (erstatningsfrit) bortfald af en vejret, hvilket modsætningsvist bekræfter, at der ikke kan påhvile vejrettigheder på en vej eller sti, i tilfælde hvor denne ikke (længere) har retlig status som en privat fællesvej eller -sti.

Den principielle højesteretsdom afsluttede et langt og kompleks sagsforløb, der indebar i alt to kommunale afgørelser, rekursbehandling af flere omgange ved Vejdirektorat og taksations-

¹²⁶ Det fremgår eksplicit af Lovforslag 48/2010, FT 2010-11 tillæg A, side 26, ”at Private fællesveje og fællesstier er... vej- og stiarealer, der er taget i brug som færdselsareal af en eller flere ejere af andre ejendomme med vejret”.

myndighederne, samt henholdsvis fire by- og landsretsdomme. I meget grove træk handler sagen om, hvorvidt ejeren af den tjenende ejendom kunne få medhold i, at kommunen var berettiget til at samtykke til en (retlig) nedlæggelse af en markvej, som naboen – ejeren af den herskende ejendom – ved dom i 2003 havde vundet færdselshævd på. Med andre ord, handler højesteretsdommen om hvorvidt en vej – der på baggrund af naboens hævdvundne færdselsret måtte betragtes som en privat fællesvej – retligt kunne nedlægges til en rent privat vej¹²⁷.

Hertil når Højesteret i 2017 frem til, at kommunen var beføjet til (retligt) at nedlægge den private fællesvej iht. den dagældende PVL § 53 (nu § 72), da betingelserne herfor var opfyldt (se herom i afsnit 3.3.2), sammenholdt med definitionen af private fællesveje i den dagældende PVL § 2 (nu § 10, nr. 3).

Således fandt Højesteret frem til, at færdselsretten bortfaldt ved nedlæggelsen, og at denne retsvirkning i øvrigt måtte anses for at være inden for de lovgivningsmæssige rammer for erstatningsfri regulering¹²⁸. Den i højesteretsdommen omhandlende færdselsret, må derfor forudsætningsvist betragtes som en egentlig *vejret*, da bortfaldet af denne begrænsede ret knyttes af Højesteret direkte sammen med definitionen af private fællesveje og den statusændring som nedlæggelsen iht. den dagældende PVL § 53 medførte.

Med andre ord kan man sige, at Højesteret lægger låg på den tvivl, der øjensynligt har eksisteret i praksis omkring vejrettighedens betydning for privatvejsklassifikationen. Som Lars Ramhøj fremhæver i sit værk om private fællesveje fra 2016, altså i tiden inden Højesterets endelige dom, så finder landsretten i den forudgående dom MAD 2011.2211.V frem til, at den private fællesvej kan nedlægges uden at dette medfører vejrettens bortfald, hvilket Ramhøj finder klart modstridende¹²⁹. Denne opfattelse deler Højesteret således angiveligt vis med Lars Ramhøj, hvorfor den principielle dom U.2017.1851.H bidrager til en kærkommen afklaring af den retlige uklarhed, som indtil 2017 knyttede sig til definitionen af private fællesveje (og -stier), samt retsvirkningen af nedlæggelse iht. den dagældende PVL § 53 (nu § 72).

¹²⁷ For en uddybende redegørelse for sagens forløb kan der henvises til artiklen U.2017B.287 og/eller Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave, s. 834-836.

¹²⁸ I cirkulærer nr. 134 af 06/12/1985 om lov om private fællesveje, ligges det da også til grund, at der ”ikke efter privatvejsloven (er) hjemmel til at yde erstatning i forbindelse med en vejnedlæggelse. Dette medfører, at der er tale om en erstatningsfri regulering af private vejrettigheder”. (er) er min egen tilføjelse.

¹²⁹ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 113, fodnote nr. 6.

4.1.1 Vejret – en særlig form for rådighedsservitut?

Selvom Højesteretsdommen som nævnt ovenfor har bidraget til at afklare en i praksis uklar retstilstand, så har dommen ligeledes på den anden side også rejst andre retlige uklarheder, som jeg i denne sammenhæng finder anledning til kortfattet at inddrage. Som Peter Pagh i sin artikel U.2017B.287¹³⁰ anfører, så er U.2017.1851.H overraskende i den forstand, at den fraviger udgangspunktet om at rådighedsservitutter alene kan bortfalde ved ekspropriation iht. planlovens § 47 og mod fuldstændig erstatning iht. grundlovens § 73, således som det har været lagt til grund i hidtidig praksis, f.eks. udtrykkeligt i U.1997.756/2.H¹³¹.

Peter Pagh nævner i den forbindelse at dommen har som konsekvens, når Højesteret ligger til grund at vejrettigheder kan bortfalde ved nedlæggelse efter PVL § 72, at ”... *den grundlovsmæssige beskyttelse af servitutter om færdselsret afhænger af myndighedens lovvalg...*”, hvilket ifølge Pagh er betænkeligt i flere henseender, bl.a. fordi en formueforskydning mellem ejeren af den herskende og tjenende ejendom *de facto* finder sted ved bortfald vejrettigheder.

Disse betænkeligheder finder jeg isoleret set ikke anledning til at gå mere i dybden med, men Paghs betragtninger om grænsen mellem ekspropriation og erstatningsfri regulering i lyset af U.2017.1851.H er interessante, fordi de (indirekte) understreger vigtigheden af, at kunne identificere og afgrænse vejrettigheder fra andre privatretlige eksklusive færdselsrettigheder. Man kan således sige at en vejret - i lyset af U.2017.1851.H og henset til betragtninger i afsnit 3.1.4, legaldefinitionen i PVL § 10, nr. 3, samt forarbejderne til privatsvejsloven - er en særlig form for rådighedsservitut/færdselsret, som helt undtagelsesvist kan bortfalde erstatningsfrit med hjemmel i privatvejslovens § 72.

Derfor må vejrettigheder efter min vurdering adskilles fra øvrige rådighedsservitutter, såsom personelle færdselsrettigheder der alene giver bestemte fysiske eller juridiske personer ret til færdsel, samt ikke-stedfæstede færdselsrettigheder, der angår færdsel på andet end en nærmere bestemt og ibrugtaget vej eller sti. Som et eksempel på en *personel* færdselsret, kan man f.eks. nævne en personlig ret til at færdes frem og tilbage af en rent privat sti der fører til en sø, for den person som er indehaver af fiskeretten,

¹³⁰ Peter Pagh, *Ophævelse af servitutter og erstatningsfri regulering - En kommentar til U 2015.905 H og U 2017.1851 H*, UfR U.2017B.287.

¹³¹ Om bortfald af en servitut ved lokalplan angiver Højesteret i sine bemærkninger: ”*Færdselsretten efter servitutens litra b kan allerede som følge af sin karakter af rådighedsservitut ikke anses for bortfaldet ved vedtagelsen af byplan 21*”. Det understregede er min egen fremhævelse.

iht. (tinglyst) aftale herom. Som et eksempel på en *ikke-stedfæstet* færdselsret, kan man f.eks. nævne et elnetselskabs ret til nødvendig færdsel i forbindelse med vedligeholdelse og udskiftning af ledningsanlæg, anlagt på privat grund iht. (tinglyst) aftale herom.

Disse eksklusive færdselsrettigheder, som kan karakteriseres som rådighedsservitutter, vil man i intet tilfælde kunne ophæve pba. af PVL § 72, da de ikke lever op til privatvejslovens vejretsdefinition. Således er det alene vejrettigheder der kan bortfalde iht. PVL § 72 og nedlæggelsen er i øvrigt, som omtalt i afsnit 3.3.2, afhængig af at en række betingelser er opfyldt, herunder at hensynet til den forpligtede vejer tungere end hensynet til den eller de berettigede. Højesteretsdommen U.2017.1851.H må således tages til indtægt for en afvigelse af den hidtidige grænse mellem ekspropriation og erstatningsfri regulering f.s.v. angår privatretlige rådighedsservitutter, men den kan modsætningsvist ikke tages til indtægt for at rådighedsservitutter *generelt* kan bortfalde erstatningsfrit ved administrativ beslutning.

4.2 Hvad er (en beslutning om) nedlæggelse og hvad er blot en retlig forandring?

Med det ovenfor anførte kan det altså efter min vurdering lægges til grund, at en vejret er en særlig form for færdselsret, som adskiller sig fra andre rådighedsservitutter ved sin særegne karakter, og som har afgørende betydning for de dansk rets opdeling af vejklasser. På den baggrund finder jeg herefter anledning til at inddrage diskussionen om (automatisk) statusændring, i tilfælde af ejerskifte og frihedshævd, eftersom disse dispositioner netop knytter sig til spørgsmålet om vejrettens (fortsatte) eksistens og dermed vejklassificeringen.

På den ene side ved vi, at ejerskifte og frihedshævd (kan) medfører bortfald¹³² af (alle) vejrettigheder på en privat fællesvej eller -sti, således at udgangspunktet må være, at vejen eller stien skifter status til rent privat. På den anden side ved vi, henset til afsnit 3.1.4, at Vejdirektoratet har givet udtryk for, at der ikke kan ske automatisk statusændring, selvom et ejerskifte *de facto* medfører at den private fællesvej eller -sti ikke længere lever op til legaldefinitionen¹³³. Dette støtter Vejdirektoratet som nævnt på samtykkekravet ved nedlæggelse i PVL § 12 og kap 11, og det må angiveligt vis antages, at denne

¹³² F.s.v. angår ejerskifte kan man diskutere hvorvidt der er tale om egentlig 'bortfald' af vejrettigheder, da ejerskiftet ikke som sådan fortrænger vejretten, men derimod har som konsekvens at der bliver et sammenfald mellem den materielt berettigede og den forpligtede, således at vejen eller stien ikke længere lever op til legaldefinitionen i PVL § 10, nr. 3 og 4.

¹³³ Vejdirektoratets udtalelse af 6. februar 2017, *om nedlæggelse af privat fællesvej, hvor samtlige ejendomme, vejen ligger på, over tid opnår samme ejer*, (VD 17/01405).

opfattelse må kunne overføres til frihedshævd, da retsvirkningerne ved ejerskifte og frihedshævd i denne forbindelse er sammenlignelige.

Det er netop disse kendsgerninger, der giver anledning til en dybdegående analyse af nedlæggelsesbegrebet, da det i sagens natur er selvmodsigende, at vejklasserne på den ene side afhænger af legaldefinitionerne og dermed af vejrettens eksistens, og på den anden side, at en statusændring skulle være betinget af vejmyndighedens (formelle) medvirken. Dette viser ikke blot et sammenspil mellem privat- og offentlig ret, men sågar en bemærkelsesværdig sammenblanding.

4.2.1 Frihedshævd og statusændring

Hvis vi ligger ud med frihedshævd, er det særligt interessant at Peter Pagh i den foroven inddragne artikel U.2017B.287, tilsyneladende behandler denne problemstilling, dog i et lidt anderledes perspektiv. Pagh argumentere for, at man på baggrund af den omtalte højesteretsdom U.2017.1851.H, kan stille spørgsmålstegn til om frihedshævd i det hele taget kan fortrænge vejrettigheder, henset til samtykkekravet i PVL § 71 (og § 12).

Han anfører således, at: *"Hvis det lægges til grund, at en ved servitut stiftet vejret over fremmed mands ejendom er en privat fællesvej, kan den private fællesvej ikke lovligt nedlægges uden kommunens tilladelse, jf. privatvejslovens § 71. Men i så fald kan en tinglyst vejret ikke ophøre ved frihedshævd, da der ikke kan vindes hævd i modstrid med offentligretlige regler, jf. U 2004.2072 H"*.

Dét som Pagh dermed fremhæver er den generelle hævdsbetingelse, som omtalt i afsnit 2.1, der tilsiger at der ikke kan vindes hævd i strid med offentligretlige regler, hvilket således ikke alene er et spørgsmål og hvorvidt vejmyndighedens (formelle) medvirken er påkrævet, med derimod om reglerne grundlæggende er stykket sådan sammen, at den privatretlige frihedshævd er afskåret pga. modstrid med offentligretlige regler.

At der ikke kan vindes (friheds)hævd i strid med offentligretlige regler, kan jeg naturligvis tilslutte mig, henset til den righoldige praksis herom og betragtningerne i afsnit 2.1. Men at bortfald af en vejret ved frihedshævd - i lyset af U.2017.1851.H - skulle være afskåret pga. modstrid med privatvejslovens samtykkekrav i § 71 (og antageligvis § 12), finder jeg dog tvivlsomt¹³⁴.

¹³⁴ Ligeledes fandt Vestre landsret frem til, at samtykkekravet i PVL § 66 *"ikke kan antages at udelukke muligheden for hævdserhvervelse i det indbyrdes forhold mellem parterne"*, jf. MRF 2021.290. Synspunktet ifm. PVL § 66 er gentaget fornyeligt af byretten i en sammenlignelig sag, jf. MRF 2024.81. Om PVL og frihedshævd, se endvidere MRF 2024.317.

Til støtte herfor, finder jeg netop anledning til at analysere nedlæggelsesbegrebet i privatvejslovens forstand, fordi meningsindholdet heri må være afgørende for en vurdering af, hvorvidt frihedshævd faktisk er i strid med samtykkekravet.

Med andre ord, kan frihedshævd der medfører bortfald af (alle) vejrettigheder, klassificeres som (en beslutning om) 'nedlæggelse', eller er der i disse tilfælde blot tale om en retlig forandring, som kan forløbe uden vejmyndighedens medvirken?

Som nævnt i afsnit 3.3.2 fremgår begrebet af privatvejslovens legaldefinition i § 10, nr. 13, hvorfor det må kunne ligges til grund, at lovgiver har haft en særlig intention om at tillægge dette begreb et nærmere bestemt og afgrænset meningsindhold. Nedlæggelsesbegrebet er iflg. PVL § 10, nr. 13, defineret som:

"En beslutning om, at et areal, der er privat fællesvej, ikke længere skal være færdselsareal for anden ejendom"

Af forarbejderne til lov af d. 2010-12-21, nr. 1537, om private fællesveje, som er den 'vejlov' der for første gang indeholder en legaldefinition af begrebet nedlæggelse, fremgår det, at definitionen "... svarer til brugen af disse begreber i den gældende lov"¹³⁵. Så vidt ses har lovgiver dog ikke i tidligere versioner af privatvejsloven, vejloven eller vejbestyrelsesloven¹³⁶, forholdt sig til eller i øvrigt uddybet hvad der ligger i definitionen.

Derimod fremgår det af forarbejderne til lov af d. 2014-12-27, nr. 1520 om offentlige veje (vejloven), hvilke bevæggrunde lovgiver har haft for at ændre § 12 i privatvejsloven, der på daværende tidspunkt ikke indeholdte et samtykkekrav ved nedlæggelse på landet¹³⁷. Hertil må det af forarbejderne fremhæves, at lovgiver har fundet det kommunale samtykkekrav hensigtsmæssigt, fordi "... det er temmelig vanskeligt for såvel kommunalbestyrelsen som klagemyndigheden med sikkerhed at fastslå, om der forelå enighed om nedlæggelse af vejen".

Dette problem kommer sig af, som nævnt i afsnit 3.3.2, at nedlæggelse på landet indtil lovændringen d. 1. juli 2015 (lovligt) kunne ske, hvis vejejer og vejberettigede var enige herom. Lovændringen er således iflg. forarbejderne et udslag af, at "... nedlæggelse af private fællesveje på landet giver anledning til en

¹³⁵ Lovforslag 48/2010, FT 2010-11 tillæg A, side 27.

¹³⁶ Herunder forarbejderne til Lov af 1972-06-07 nr. 288 om private fællesveje (privatvejsloven), Lov af 1971-06-09 nr. 312 om offentlige veje (vejloven), eller Lov af 1957-03-29, nr. 95 om bestyrelsen af de offentlige veje (vejbestyrelsesloven).

¹³⁷ Lovforslag 20, 20/2014, FT 2014-15, tillæg A, s. 86.

række ofte langtrukne sager ved klagemyndigheden og ved domstolene”, f.s.v. angår spørgsmålet om enighed. I den forbindelse anfører lovgiver tillige i forarbejderne, at påbuds- og erstatningsbestemmelserne i PVL § 12, stk. 2 og 3, ”... skal sikre, at eksisterende veje hurtigt genoprettes, hvis de nedlægges uden kommunens tilladelse”.

På den baggrund kan man ud fra en formålsfortolkning af PVL § 12 anføre - i lyset af vejlovens forarbejder – at samtykkekravet for nedlæggelse af private fællesveje og -stier, i hovedsagen tager sigte på at forebygge ressourcekrævende tvister om, hvorvidt der ved (en forudgående) nedlæggelse, forelå den fornødne *enighed*. Lovgiver har med andre ord, indført samtykkekravet for at imødekomme modstridende interesser, navnlig mellem vejejer og vejberettigede, *inden* den private fællesvej eller -sti fysisk nedlægges, typisk af vejejeren.

På baggrund af en ordlydsfortolkning af legaldefinitionen i PVL § 10, nr. 13, kan det desuden fremhæves, at nedlæggelse i privatvejslovens forstand er en *beslutning*¹³⁸ om, at vejen ikke længere skal fungere som et færdselsareal for en anden ejendom. Sammenholder man dette med legaldefinitionen af en vejret, iht. PVL § 10, nr. 5, er der således tale om, at en *beslutning* om nedlæggelse af en privat fællesvej eller -sti, er lig med en *beslutning* om at der ikke længere skal være andre en vejejeren, som har *ret* til at benytte den pågældende vej eller sti, som færdselsareal.

Med andre ord, en *beslutning* om nedlæggelse i privatvejslovens forstand, er lig med en *beslutning* om at der ikke længere skal påhvile en eller flere vejrettigheder på vejen eller stien. Dette har som nævnt ovenfor - i lyset af legaldefinitionerne i PVL § 10, nr. 3 og 4 – den konsekvens, at den private fællesvej eller -sti *de facto* ændrer retlig status til en rent privat vej eller sti.

I denne sammenhæng kan det ydermere anføres, at (friheds)hævd er et udtryk for anerkendelsen af, at de retlige forhold over tid må svare til de faktiske forhold. Derfor er der ved frihedshævd antageligvis ikke de samme hensyn at tage til de vejberettigede, fordi de netop har været aktivt og effektivt forhindret i at udøve deres ret til at færdes iht. til vejretten, i mindst 20 år¹³⁹. I frihedshævdsscenariet vil det derfor være mere eller mindre irrelevant, om der foreligger enighed om nedlæggelsen (henset til formålsfortolkningen), eftersom hævd hviler på indrettelseshensyn og da de modstridende interesser i sagens natur må betragtes som begrænsede.

¹³⁸ Begrebet *beslutning* fremgår af ordlyden i PVL § 10, nr. 13. Privatvejslovens § 12 og § 71 hjemler dog forvaltningsretlige *afgørelser*, hvorfor man ikke på baggrund af legaldefinitionen må forveksle disse med *procesledende beslutninger*.

¹³⁹ Om betingelserne for frihedshævd henvises der til afsnit 3.3.4.

Derudover er frihedshævd desuden ikke et resultat af en *beslutning* om nedlæggelse (henset til ordlydsfortolkningen), men derimod blot et udtryk for at vejejer fysisk har indrettet sig i strid med en vejret og at den eller de vejberettigede har 'accepteret' dette i hævdstid.

Man kan i den sammenhæng sammenligne frihedshævdsituationen med det i afsnit 2.2 omtalte samtykkekrav, ifm. privatretlig servitutstiftelse. Her har man som nævnt i afsnittet – tillige ud fra en ordlydsfortolkning - anerkendt at servituthævd ikke kræver kommunalt samtykke iht. planlovens § 42, stk. 1, fordi en servitut der er stiftet ved hævd, ikke er *pålagt* af den forpligtede. Servituthævden er derimod, ligesom frihedshævden, et udtryk for at den hævdende uretmæssigt har indrettet sig i strid med anden mands ret over fast ejendom, uden at sidstnævnte har forhindret dette.

Med forbehold for bestemmelsernes forskelligartethed, synes det oplagt at sammenligne retsstillingen for samtykkekravet i PL § 42, stk. 1, med samtykkekravet i PVL § 12 og § 71, netop fordi disse bestemmelser i privatvejslovens ud fra en samlet formåls- og ordlydsfortolkning, ikke synes at have til hensigt at afskære muligheden for bortfald af vejrettigheder ved frihedshævd, ligesom det i praksis er lagt til grund at PL § 42, stk. 1, ikke har til hensigt at afskære servituthævd.

Hvis vi derfor opsummerende set, sammenholder formåls- og ordlydsfortolkningen af privatvejslovens legaldefinitioner og nedlæggelsesregler, med frihedshævdens særlige karakterer, er det min vurdering, at bortfald af en vejret ved frihedshævd forsåt *er* muligt efter U.2017.1851.H, fordi det netop ved denne fortolkning og sammenholdning kan udledes, at frihedshævden ikke er i strid med indholdet af samtykkekravet i PVL § 12 og § 71.

Det er med andre ord min vurdering, at ejers modråden ikke er i strid med offentligretlige forskrifter, da de førnævnte bestemmelser synes at skulle fortolkes således, at de ikke er til hinder for den statusændring som frihedshævden *de facto* medfører, da der ikke er tale om en egentlig (beslutning om) nedlæggelse i privatvejslovens forstand.

4.2.2 Ejerskifte og statusændring

I forlængelse af betragtningerne om frihedshævden, skal der herefter endvidere knyttes et par enkelte bemærkninger til den sammenlignelige problemstilling ved ejerskifte. Som nævnt i afsnit 3.1.4 er der tale om en situation hvorved en privat fællesvej eller -sti, efter en ejendomsoverdragelse, alene strækker sig over én juridisk eller fysisk persons grund, hvilket rejser spørgsmålet om hvorvidt en statusændring kan forløbe med eller uden vejmyndighedens medvirken.

Svaret herpå, må efter min vurdering ligeledes bero på en fortolkning af nedlæggelsesbegrebet i privatvejslovens forstand, svarende til frihedshævdsskussionen. Af pladsmæssige hensyn og for at undgå unødige gentagelser, behandles denne problemstilling dog kun meget kortfattet og overfladisk.

Indledningsvist kan det inddrages at L. Heilberg og F. K. Christensen giver udtryk for, at Vejdirektoratets opfattelse må anses for at være ”... *rent formalistisk*” og at en vej (eller sti) der ikke opfylder legaldefinitionen i PVL § 10, nr. 3 (og 4), ”... *ikke (kan) være omfattet af nedlæggelsesreglerne, alene fordi kommunen ikke har modtaget ansøgning om tilladelse*”¹⁴⁰.

Ligeledes kan det anføres, at Lars Ramhøj giver udtryk for, at en vejret bortfalder ”... *hvis den vejberettigede ejendom opkøbes og sammenlægges med den ejendom, hvorpå vejen ligger*”, således at vejens (eller stiens) status som privat fællesvej (eller -sti) ophører¹⁴¹

Det lader altså til, at forfatterne næppe er enige i Vejdirektorats påstand om, at statusændringen ved ejerskifte kræver vejmyndighedens samtykke, uden at de uddyber nærmere herom. Denne opfattelse synes efter min vurdering at være nærliggende, hovedsageligt fordi der ikke er nogle vejberettigede der kan tages hensyn til ved en nedlæggelsesvurdering, iht. PVL § 72, efter ejerskiftet. På den baggrund kan man på den ene side argumentere for, at samtykkekravet ved ejerskifte alene vil være en unødvendig formaliseret procedure, som uden saglig grund griber ind i vej- eller stiejsers dispositionsmuligheder.

På den anden side, kan man dog modsat pointere, at PVL § 72 ud fra en ordlydsfortolkning bl.a. har til formål at forhindre vejløshed, herunder til ejendommens lodder, jf. PVL § 72, stk. 2, nr. 1, hvilket i og for sig kunne tale for samtykkekravets anvendelse ved ejerskifte. Når det så er sagt, er et ejerskifte ikke en matrikulær forandring, som i hovedsagen er den situation hvorved vejmyndigheden skal sikre at der ikke forekommer vejløshed, henset til UL § 18 og PVL § 32, som omtalt i afsnit 3.1.4.

På baggrund af disse overfladiske betragtninger og henset til at der så vidt ses endnu ikke foreligger nogen retspraksis herom, kan man næppe konkludere entydigt om Vejdirektoratets opfattelse f.s.v. angår samtykkekravet ved ejerskifte, er korrekt eller forkert.

Men i alle tilfælde er skussionen relevant for problemstillingen, fordi den ligesom frihedshævdsskussionen illustrere den bemærkelsesværdige sammenblanding af privat- og offentligret ved

¹⁴⁰ L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave, på s. 428. ’Kan’ anført i parentes er min egen tilføjelse.

¹⁴¹ Lars Ramhøj (2016), *Private Fællesveje*, 2. udgave, s. 20.

privatvejsadministrationen. Det er dog min umiddelbare vurdering, i lyset af legaldefinitionernes afgørende betydning for vejklassificeringen, som blev bekræftet af Højesteret i U.2017.1851.H, at private fællesveje og -stier skifter retlig status til rent private, uafhængigt af kommunens (formelle) medvirken, herunder også ved ejerskifte.

5. Afrunding og konklusion

For at binde en sløjfe om samtlige ovenstående redegørende, diskuterende og analyserende betragtninger, kan man med fordel endnu en gang vende tilbage til den overordnede problemformulering, som angivet i afsnit 1.2. Lidt omskrevet, kan man udlede spørgsmålet:

Hvad er det retlige sammenspil mellem de privatretlige eksklusive færdselsrettigheder og de offentligretlige regler om offentlighedens adgang, og hvorledes skal sammenspillet betragtes særligt når en grundejer ønsker at nedlægge en privat vej eller sti?

Svaret herpå beror i sagens natur først og fremmest på de konkrete omstændigheder, og det må i alle tilfælde bemærkes, at der kan være flere faktorer end de i rapporten omtalte, således som det er angivet i afgrænsningsafsnittet. Når det så er sagt, er det min klare vurdering, at man ud fra disse samtlige ovenstående betragtninger, kan sammenstykke nogle generelle bemærkninger om emnet, som kan bidrage til en overordnet afklaring af det retlige sammenspil, herunder særligt ifm. med nedlæggelse.

En af de helt centrale pointer man kan udlede af rapporten er, at offentlighedens adgang som udgangspunkt er den samme, uanset om der er tale om en privat fællesvej eller -sti, eller en rent privat vej eller sti, henset til afsnit 3.2.2. Med andre ord, hvis der er lovlig adgang til en privat vej eller sti, må offentligheden som udgangspunkt færdes der til fods og på cykel, medmindre grundejeren undtagelsesvist har ret til at skilte imod færdslen, navnlig henset til mark- og vejfredslovens § 17, samt naturbeskyttelseslovens § 26. I denne forbindelse har sondringen mellem de to private vejklasser dermed begrænset betydning, om end det dog er klart, at rent private veje eller stier må afgrænses nedad mod det 'interne vej- og stinet', hvortil der ikke er offentlig adgang, uanset skiltning.

Sondringen mellem de to private vejklasser er derimod afgørende ved spørgsmålet om retlig hhv. fysisk nedlæggelse, eftersom privatvejslovens nedlæggelsesbestemmelser alene gælder for private fællesveje og -stier, henset til afsnit 3.3. Hvis grundejer ønsker (retligt) at nedlægge en fællesvej eller -sti, skal han i alle tilfælde opnå en forudgående tilladelse fra vejmyndigheden iht. PVL § 12 og § 71, der skal vurdere sagen ud fra proceduren i (bl.a.) § 72, samt inddrage de hensyn som er saglige iht. privatvejsloven.

Grundejeren skal herefter, såfremt han opnår tilladelse og ønsker fysisk at nedlægge vejen eller stien, tage højde for om anmeldelseskravet i NBL § 26 a finder anvendelse, og i bekræftende fald skal kommunen tage stilling hertil, hvorved de skal inddrage de for naturbeskyttelsesloven saglige hensyn.

Når det kommer til nedlæggelse af private veje og stier, er det dermed afgørende at kunne differentiere mellem private fælles og rent private veje og stier.

Til sontringen herimellem må man forudsætningsvist være i stand til, som behandlet i afsnit 3.1.4 og 4.1, at gøre sig bekendt med, om der på vejen eller stien hviler en eksklusiv færdselsret, som kan karakteriseres som en egentlig vejret. I den forbindelse kan man i tilfælde af (forudgående) ejerskifte og frihedshævd sætte spørgsmålstejn til, om disse dispositioner faktisk medfører en (automatisk) statusændring. For så vidt angår frihedshævden er det min klare vurdering, at dette ikke er i strid med offentligretlige forskrifter, og at der vil ske en statusændring, uanset vejmyndighedens medvirken. For så vidt angår ejerskiftet er vurderingen mere uklar, omend den hælder mod et tilsvarende resultat.

På den baggrund kan det opsummeret set konkluderes, at privatretlige eksklusive færdselsrettigheder, hvilende på hævde eller servitutret, ikke i sig selv giver offentligheden adgang til private veje og stier, men at denne adgang til gengæld er hjemlet i mark- og vejfredslovens § 17, der sammenholdt med skiltningsforbuddet i NBL § 26, sikrer at offentligheden i vid udstrækning må færdes til fods og på cykel på private veje og stier, såfremt der er lovlig adgang til disse.

Herudover kan det konkluderes, at de offentligretlige regler om nedlæggelse i PVL § 12 og kap 11, samt NBL § 26 a, i varierende grad underbygger offentligheden adgang, idét reglerne begrænser grundejernes mulighed for at nedlægge private veje og stier. Naturbeskyttelseslovens § 26 a gælder uanset den private vejklasse og nedlæggelsesvurderingen er derfor uafhængig af om der påhviler en eksklusiv færdselsret i form af en vejret. Bestemmelsen må dog i alle tilfælde anskues i lyset af dens anvendelsesområde, herunder med henblik på afgrænsningen til 'det åbne land' og de fire vej- og stikategorier (afsnit 5.3.3).

Privatvejslovens § 12 og kap. 11 gælder derimod alene private fællesveje og -stier, og en nedlæggelsesvurdering i denne sammenhæng er knyttet direkte op på spørgsmålet om hvorvidt den privatretlige eksklusive færdselsret i form af en vejret, kan ophæves eller ej. På den baggrund kan det slutteligt anføres, at privatvejsloven alene indirekte underbygger offentligheden adgang, mens offentligheden adgang kan varetages direkte som et sagligt hensyn iht. naturbeskyttelsesloven, såfremt NBL § 26 a finder anvendelse.

6. Referencer

6.1 Litteratur

- Erik Andreasen Abitz (1950), *Vejenes retsforhold*, G. E. C. Gads Forlag
- Finn Holm-Jørgensen, *Nogle bemærkninger om mark- og vejfredsloven § 17*, UfR U.2000B.590
- Finn Holm-Jørgensen, *Om ret til færdsel ad private veje i det åbne land*, UfR U.2000B.90/1
- Helle Tegner Anker (2006), *Miljøretten 2*, 2. udgave
- Jens Evald (2021), *Servitutretten*, 1. udgave
- L. Heilberg og F. K. Christensen (2022), *Privatvejslovens med kommentarer*, 1. udgave
- Lars Henrik Gam Madsen, Frihedshævd og anden hævd i kontekst – overvejelser i anledning af Morten Brobergs artikel i U 2022B.347, U.2023B.115
- Lars Ramhøj (2016), *Private fællesveje*, 2. udgave
- Lars Ramhøj, *Hjemler mark- og vejfredslovens § 17 ret til færdsel?*, UfR U.2000.B.650
- Lars Ramhøj, *Retlige problemstillinger ved færdsels på privat vej*, UfR U.2000.B.442
- Lasse Baaner (2018), *De danske adgangsregler. Reglerne for almenhedens færdsel i og brug af den danske natur*. Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet. IFRO Rapport Nr. 272
- Lasse Baaner og Helle Tegner Anker (2019), *Nedlæggelse af private veje og stier efter naturbeskyttelseslovens § 26*, MAD 2019.2.
- Morten Kjær og Helle Vogt (2024), *En dansk retshistorie*, 2. udgave
- Peter Pagh og Thomas Haugsted (2022), *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udgave
- Peter Pagh, *Ophævelse af servitutter og erstatningsfri regulering - En kommentar til U 2015.905 H og U 2017.1851 H*, UfR U.2017B.287,
- Peter Pagh, responsum af d. 10. marts. 2013, vedr. en kommunens beslutning om nedlæggelse af privat fællesvej.
- Sandro Nielsen (1993), *Engelsk-dansk juridisk basisordbog*, 1. udgave.
- Svend Gram Jørgensen, *Om Lovfortolkning, Retsbegrebet og Juridisk Metode*, Juristen nr. 2 2002.
- Søren Nørgaard Gerdes og Michael Serup, *Nogle betingelser for alderstidshævd*, UfR U.1989B.67

- Trine Baumbach og Thomas Haugsted (2023), i *Festskrift til Peter Pagh* (s. 105-125), *Marken er mejet – men hvad med markvejen? Om prøvelse af administrative påbud under en straffesag*
- Veit Koester (2009), *Naturbeskyttelsesloven med kommentarer*, 1. udgave
- W. E. v. Eyben (1978), *Dansk miljøret, Bind IV, Ekspropriation og andre emner*

6.2 Love, bekendtgørelser, cirkulærer mv.

- Cirkulærer nr. 134 af 06/12/1985 om lov om private fællesveje
- Danske lov: Lov 15/04/1683 nr. 11000
- Naturbeskyttelsesloven: Lovbekendtgørelse 2024-06-28 nr. 927 om naturbeskyttelse
- Planloven: Lovbekendtgørelse 2024-05-29 nr. 572 om planlægning
- Privatvejsloven: Lovbekendtgørelse 2024-09-17 nr. 1050 om private fællesveje
- Tinglysningsloven: Lovbekendtgørelse 2014-09-30 nr. 1075 om tinglysning
- Udstykningsloven: Lovbekendtgørelse 2024-01-17 nr. 53 om udstykning og anden registrering i matriklen m.v.
- Vejloven: Lovbekendtgørelse 2024-04-24 nr. 435 om offentlige veje m.v.
- Vejrettighedsloven: Lov 1938-04-13 nr. 143 om private vejrettigheder

6.3 Forarbejder (lovforslag, udvalgsbetænkninger mv.)

- Forslag til naturbeskyttelseslov 1992: Lovforslag 214/1992, FT 1991-92 tillæg A
 - <https://www.folketingstidende.dk/ebog/19911A?s=1459>
- Forslag til naturbeskyttelseslov 2004: Lovforslag 146/2004, FT 2003-04 tillæg A
 - <https://www.folketingstidende.dk/ebog/20031A1?s=5472#>
- Forslag lov om offentlige veje m.v. 2014: Lovforslag 20, 20/2014, FT 2014-15, tillæg A.
 - https://www.folketingstidende.dk/samling/20141/lovforslag/L20/20141_L20_som_fremsat.pdf
- Forslag til lov om private fællesveje 2010: Lovforslag 48/2010, FT 2010-11 tillæg A
 - https://www.ft.dk/ripdf/samling/20101/lovforslag/l48/20101_l48_som_fremsat.pdf

6.4 Domme, afgørelser, kendelser mv.

- MAD 1997.582.Ø – Om hævd og vejrettigheder
- MAD 1999.441.Ø – Om bortfald af utinglyst vejret ved færdselshævd

- MAD 2011.2211.V – Landsrettens forudgående dom for U.2017.1851.H
- MAD 2011.773 Nmk – Kommunens beslutning iht. NBL § 26 a var en 'ikke-afgørelse'
- MAD 2014.93 Nmk – Om forholdet mellem nedlæggelse iht. NBL og PVL
- MAD 2020.177B – Om færdsel med motoriserede køretøjer i statsskov (hævd)
- U.1997.756/2.H – Om rådighedsservitutter og ekspropriation iht. planloven
- U.2000.2486.V – Om bortfald af tinglyst færdselsret ved frihedshævd
- U.2002.297/2.H – Om færdsel med motoriserede køretøjer i statsskov (hævd)
- U.2017.1851.H – Om hævd og bortfald af vejret ved nedlæggelse iht. PVL § 72
- U.2018.3301.V – Om ekstinktion af utinglyst færdselshævd
- MRF 2021.290 – Om forholdet mellem samtykkekravet i PVL § 66 og hævd
- MRF 2024.81 - Om forholdet mellem samtykkekravet i PVL § 66 og hævd
- MRF 2024.317 – Færdselsret bortfaldet ved frihedshævd, uanset forudgående PVL § 71-afslag

6.5 Karnovs noter

- Karnovs noter til Lovbekendtgørelse 2014-09-30 nr. 1075 om tinglysning, af Peter Mortensen
- Karnovs noter til Lovbekendtgørelse 2024-04-24 nr. 435 om offentlige veje m.v., af Louise Heilberg og Finn Kjær Christensen
- Karnovs noter til Lovbekendtgørelse 2024-06-28 nr. 927 om naturbeskyttelse, af Lasse Baaner
- Karnovs noter til Lovbekendtgørelse 2024-09-17 nr. 1050 om private fællesveje, af Louise Heilberg og Finn Kjær Christensen